

Vorbereidingsdossier
Stas F&B

Commissiedebat Fraudeopsporing door de
Belastingdienst

9 december

Inhoudsopgave

0.	Algemene spreeklijn.....	2
1.	Onderzoek FSV en rapport AP.....	9
1.1.	Rapport van de AP.....	9
1.2.	PwC-onderzoek FSV Toeslagen.....	17
1.3.	Overige FSV-onderzoeken PwC.....	21
1.4.	Informeren burgers in FSV.....	31
1.5.	Minderjarigen.....	33
2.	Herstel FSV.....	36
2.1.	Contouren tegemoetkoming FSV.....	38
2.2.	Onderzoek minnelijke schuldsanering (MSNP).....	49
2.3.	Stand van zaken herstelbeleid.....	52
2.4.	Impact uitvoering.....	54
3.	Onderzoek applicaties en lijsten.....	56
3.1.	Inventarisatie applicaties.....	58
3.2.	Inventarisatie lijsten.....	62
3.3.	Onderzoek KPMG oud EHI-producten.....	70
4.	Naleving AVG/BIO/Archiefwet.....	74
4.1.	Aanbevelingen AP: versterken maatregelen.....	76
4.2.	Administratieve Organisatie en Interne Controle (AO/IC).....	84
4.3.	Vergroten bewustwording.....	88
5.	Vervolgstappen.....	97
5.1.	Tijdelijke Signalenvoorziening (TSV).....	97
5.2.	Onderzoek projectcode 1043.....	101
5.3.	CAF.....	105
5.4.	Waarborgenonderzoek.....	111
5.5.	Adviescommissie Analytics.....	114
6.	Discriminatie en etnisch profileren.....	120
6.1.	Discriminatie.....	122
6.2.	Etnisch profileren.....	125
7.	Handhaving, toezicht, fraudeaanpak.....	133
7.1.	Handhaving en toezicht.....	133
7.2.	Fraude aanpak.....	138

0. Algemene spreeklijn

- Voorzitter, dank
- Het is heel goed mogelijk dat dit de laatste keer is dat wij elkaar in dit verband spreken over dit onderwerp: FSV, de fraudesignaleringsvoorziening.
- Het was een van de eerste dossiers die ik, tot mijn schrik, na mijn aantreden op mijn bord kreeg.
- En nu is het waarschijnlijk het laatste dossier waarmee ik u, als demissionair staatssecretaris in dit kabinet, tegemoet treedt.
- De cirkel is in dat opzicht rond.
- Laat ik u eerst nog even kort meenemen in de recente geschiedenis van de FSV.
- Om daarna te vertellen waar we nu staan en waar we heen gaan.
- Zoals u weet was de FSV een systeem voor de registratie van signalen, dat werd gebruikt zonder dat het aan de AVG voldeed.

- In februari 2020 is daarom besloten om FSV uit te zetten.
- Dat had al veel eerder gemoeten omdat de risico's al eerder in een zogeheten 'gegevensbeschermingseffectbeoordeling' - een GEB - waren opgeschreven.
- Al snel na de sluiting bleek dat er veel onduidelijkheden rond FSV waren, zoals:
 1. *Waarom* stonden mensen in FSV?
 2. *Hoe* werd FSV gebruikt door de Belastingdienst?
 3. En wat zijn de *gevolgen* voor mensen geweest van een registratie in FSV?
- Uit al die vragen volgt de laatste, en dat is: (hoe) moeten de gevolgen worden hersteld?
- Wat we nu weten is:
 1. dat er ongeveer 270.000 burgers (en zzp'ers) in FSV stonden;
 2. wat de reden was waarom iemand in FSV stond of dat we niet weten wat de reden was;
 3. dat het geen fraudesysteem was maar een systeem voor risicosignalen en de naam daarmee zeer ongelukkig was gekozen;

4. maar ook dat er sprake was van een AVG
overtreding – de privacy werd geschonden;
5. en dat mensen die een aanvraag voor
minnelijke schuldsanering hebben gedaan als
gevolg van een FSV-registratie benadeeld
kunnen zijn.

- Mede uit uw Kamer kwam vervolgens de –
terechte - wens om mensen zo goed mogelijk te
informereren.
- Daar zijn we druk mee bezig:
 1. 200.000 mensen hebben een brief gehad over
hun registratie in FSV;
 2. En inmiddels hebben 60.000 mensen een brief
gehad over de reden van de registratie in FSV.
 3. De verwachting is dat het merendeel van de
mensen voor het einde van dit jaar is
geïnformeerd over de reden.
- En als er meer helderheid is over de effecten zullen
we de mensen ook hierover informeren.
- Ook over met wie gegevens uit FSV gedeeld zijn.
- Daarnaast:
 - is er een telefoonnummer ingericht om vragen
te beantwoorden;

- is er een meldpunt om aan te geven dat je denkt een effect van FSV te hebben ondervonden;
- en doen veel mensen een inzageverzoek die we zo goed als mogelijk, en bijna altijd tijdig, afhandelen.
- Voor dit alles is een speciaal tijdelijk organisatieonderdeel ingericht, dat zich straks ook zal gaan bezig houden met herstel.
- En dat brengt me bij wat we nog níet weten.
- Mede door de complexe systemen van de Belastingdienst is het in kaart brengen van de gevolgen ingewikkeld.
- Desalniettemin doe ik mijn uiterste best.
- Er lopen er nog verschillende onderzoeken en honderden medewerkers hebben vele duizenden dossiers handmatig bekeken.
- KPMG en de AP hebben al geconcludeerd dat FSV niet aan de AVG voldeed, en PWC doet nog onderzoek naar het effect van een registratie in FSV.
- Deze onderzoeken maken het beeld steeds scherper.

- Op een aantal punten weten we ook dat we niet altijd antwoorden zullen krijgen:
 1. Zo zal de reden voor een registratie vaak niet te achterhalen zijn;
 2. Specifieke effecten van een vermelding in FSV zullen sterk variëren en vaak lastig te achterhalen zijn;
 3. En het zal ook lastig zijn om precies te achterhalen wat er buiten de Belastingdienst is gebeurd met gegevens uit FSV.
 4. Maar: mocht het onderzoek daartoe aanleiding geven dan treed ik in overleg met de betrokken organisaties om te kijken wat wél mogelijk is.

- Dat brengt me bij de toekomst.
- Ik verken de opties voor een tegemoetkoming.
- Op 6 december heb ik uw Kamer, in vervolg op de technische briefing van twee medewerkers van mijn Ministerie, geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van deze tegemoetkoming FSV en de dilemma's die hierbij spelen.
- Zoals ik in mijn brief heb aangegeven zijn er nu twee effecten duidelijk:

1. We weten dat de privacy is geschonden.

Dilemma's die hierbij spelen zijn:

- Iedereen in FSV een tegemoetkoming geven?
- Ook bij fraude of geen materieel effect van registratie?

2. Een groep mensen is afgewezen voor MSNP.

Dit is breder dan alleen FSV. Mijn uitgangspunt hierbij is: iedereen met nadeel tegemoetkomen. Dilemma's die hierbij spelen zijn:

- Collectieve of specifieke aanpak. Hoeveel maatwerk is nodig?
 - Wie kan dit het beste uitvoeren?
- PWC doet nog onderzoek naar overige effecten.
 - Daarover is nu nog veel onduidelijk:
 1. Veel effecten zitten in de fiscale behandeling en hadden zich mogelijk ook zonder FSV voorgedaan.
 2. Is het proces rond de selectie aan de poort juist verlopen. Hier doet PWC nog onderzoek naar.

- De verschillende opties worden de komende periode verder uitgewerkt waarna besluitvorming in afstemming met uw Kamer kan plaatsvinden.
- Ik ben voornemens dat proces zoveel als mogelijk in lijn met mijn contourenbrief van 6 december te voeren. Van dilemma's en overwegingen naar gesprek en besluitvorming.
- Ik verwacht uw Kamer in het eerste kwartaal 2022 Kamer nader te kunnen informeren.

1. Onderzoek FSV en rapport AP

1.1. Rapport van de AP

Spreeklijn

- Op 29 oktober 2021 heb ik het **rapport van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP)** over **FSV** aan uw Kamer gestuurd.
- Graag wil ik allereerst de AP bedanken voor het uitgevoerde onderzoek en de helder geformuleerde constatering en conclusies in het rapport.
- De bevindingen van de AP ten aanzien van FSV en de naleving van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) laten nogmaals zien dat **fundamentele verbeteringen** bij de Belastingdienst **noodzakelijk zijn**.
- Op basis van deze bevindingen moet geconcludeerd worden dat de FSV niet op deze manier ingezet had mogen worden.
- Ik vind het van belang om te benadrukken dat dit nooit had mogen gebeuren.
- De **conclusies** van de AP zijn **hard en ernstig en**

sluiten aan bij eerdere conclusies die hebben geleid tot het **uitzetten van FSV** en bieden daarop een waardevolle verdieping.

- Ik benut het onderzoek van de AP om het programma **Herstellen, verbeteren en borgen (HVB)** te verbeteren.
- Ook betrekken we de AP actief bij de ontwikkeling van het **nieuwe signalenproces**.
- Daarnaast heeft de AP op 27 oktober 2021 (twee dagen voor publicatie van het rapport) in een **kritische brief** laten weten zich ernstige zorgen te maken over de **privacyorganisatie** bij de Belastingdienst.
- De AP vraagt aandacht voor:
 - versterken van het interne toezicht,
 - integrale beoordeling van risico's en een verbetering van het totaaloverzicht van de keten van verwerkingen door de Belastingdienst; en
 - verbetering van de privacyorganisatie binnen de Belastingdienst.
- De AP geeft in de brief raad en advies (*guidance*).

- Ik neem deze raad ter harte en neem de adviezen van de AP over in de verbetering van de privacy-organisatie van de Belastingdienst
- Onder leiding van de van het bestuursdepartement worden verbeteracties in gang gezet.
- Er is een werkgroep ingericht met deelnemers van het beleidsdepartement (o.a. de FG), Belastingdienst, Toeslagen en Douane.
- De werkgroep werkt aan actieplannen om de privacy-organisatie van Financiën te versterken.
- In de actieplannen wordt onder andere de rol van de Chief Privacy Officer uitgewerkt.

1.1. Rapport van de AP

Kern

- De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) heeft op 29 oktober een rapport gepubliceerd over het verwerken van persoonsgegevens in de fraude signalering voorziening (FSV) door de Belastingdienst.
- Conclusie van de AP is dat de Belastingdienst in strijd heeft gehandeld met de beginselen van rechtmatigheid, doelspecificatie, juistheid en opslagbeperking; daarnaast zijn er onvoldoende technische en organisatorische maatregelen getroffen voor de beveiliging en is de functionaris voor de gegevensbescherming (FG) te laat betrokken.
- Na een eerdere brief van 2 juni 2020 heeft de AP op 27 oktober nogmaals ernstige zorgen geuit over de privacyorganisatie bij de Belastingdienst.
- De AP vraagt aandacht voor:
 - versterken van het interne toezicht,
 - integrale beoordeling van risico's en een verbetering van het totaaloverzicht van de keten van verwerkingen door de Belastingdienst; en
 - verbetering van de privacyorganisatie binnen de Belastingdienst.

Feiten en cijfers

- Vanaf eind 2019/begin 2020 ontvingen ouders in de huidige hersteloperatie kinderopvangtoeslag bij de kopie van hun dossier een begrippenlijst.
- Daarop stond de afkorting 'FSV'.
- Dit heeft in februari 2020 geleid tot vragen van RTL Nieuws en Trouw: over FSV en de gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB) FSV (waarvan zij klaarblijkelijk op de hoogte waren).
- Als reactie hierop heeft de Belastingdienst op advies van de FG de applicatie FSV direct afgesloten; 27 februari 2020.
- Korte tijd later is de Belastingdienst gestart met het programma Herstellen Verbeteren en Borgen (HVB).
- Brieven aan de Kamer en berichten in de media zijn voor de AP aanleiding geweest om een onderzoek naar FSV te starten; aankondiging in maart 2020 en feitelijke start in juni 2020.
- De AP heeft het onderzoek op 29 oktober 2021 afgerond met de publicatie van het rapport.
- De AP heeft inmiddels laten weten voornemens te zijn te gaan handhaven; brief van 12 november 2021.

Krachtenveld

- De AP heeft afgelopen jaar veel belangstelling getoond voor het voldoen aan de AVG door de Belastingdienst,

- met verzoeken om burgers te informeren, verzoeken om informatie over procedures, aanbieden van raad/advies.
- Uit de conclusies uit het rapport en de brief van de AP blijkt dat de AP er weinig vertrouwen in heeft dat de Belastingdienst zonder begeleiding van de AP in staat is om te voldoen aan de vereisten van de AVG.
 - In de kwartaalrapportage HVB erkent de Belastingdienst dat er naast de verbetertrajecten in HVB meer gedaan moet worden om de Belastingdienst zo snel mogelijk AVG-compliant te maken.
 - De Belastingdienst is daarom bezig met de uitwerking van aanvullende maatregelen. In de volgende kwartaalrapportage wordt de kamer nader geïnformeerd over het plan van aanpak voor de versterking van de privacy-organisatie.
 - De moties Marijnissen gaan over het informeren van burgers over registratie in FSV.
 - Kamerleden (Omtzigt, Azarkan en Leijten) hebben meermaals vragen gesteld over FSV als 'zwarte lijst', over de gegevens in FSV en over het informeren van burgers.
 - Het lid Omtzigt heeft daarnaast aangegeven signalen te hebben dat er intern al eerder kritische signalen waren over het gebruik van FSV in het kader van de AVG. In de antwoorden op de feitelijke vragen heeft u aangegeven dat uit een eerste inventarisatie blijkt dat eerdere signalen onvoldoende zijn opgepakt. U laat dit

momenteel uitzoeken. U heeft toegezegd hier in de volgende kwartaalrapportage HVB terug te komen.

Q : Heeft de Autoriteit Persoonsgegevens een boete opgelegd voor FSV?

A:

- Nee.
- In vervolg op het rapport is de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) voornemens te gaan handhaven.
- Dit heeft de AP op 12 november 2021 laten weten.
- Er valt nog niets te zeggen over de aard van de handhaving; sanctie of andere maatregel.
- De Belastingdienst is in de gelegenheid gesteld om een zienswijze te geven op het te nemen handhavingsbesluit.
- De Belastingdienst bereidt een zienswijze voor.

Achtergrondinformatie:

- Over de hoogte van de boete valt nog niets te zeggen.
- Uitgaand van de opgelegde boete bij het onderzoek 'verwerken nationaliteit bij kinderopvangtoeslag' is de verwachting dat de AP een boete zal opleggen en dat de boete hoog zal zijn.
- Het gaat immers om vier overtredingen van de beginselen van de AVG (rechtmatigheid, doelspecificatie, juistheid en opslagbeperking) en twee keer handelen in strijd met specifieke artikelen van de AVG.
- Mogelijk ziet de AP aanleiding om 'recidive' aan te nemen, namelijk langdurig en herhaald niet voldoen aan de AVG; dat zou kunnen leiden tot verhoging van de boete door een hogere boetecategorie toe te passen.

- Mogelijk zal de AP een boete (alleen) niet afdoende vinden.
- De AP zou aanvullend kunnen kiezen voor het opleggen van maatregelen, bijvoorbeeld de Belastingdienst op te dragen iets te doen of juist na te laten.

**Q: Wat zijn de conclusies van de Autoriteit
Persoonsgegevens?**

A:

- De AP concludeert dat de Belastingdienst door het verwerken van persoonsgegevens in FSV in strijd heeft gehandeld met de beginselen van rechtmatigheid, doelspecificatie, juistheid en opslagbeperking.
- De conclusies van de AP zijn als volgt:
 1. Er was voor de verwerkingen van persoonsgegevens in FSV geen grondslag;
 2. De applicatie FSV had geen welbepaalde en uitdrukkelijk omschreven doeleinden voor het verzamelen van persoonsgegevens;
 3. In FSV stonden onjuiste persoonsgegevens en niet-geactualiseerde persoonsgegevens en de Belastingdienst heeft geen maatregelen genomen om de persoonsgegevens te rectificeren of te wissen;
 4. Persoonsgegevens werden langer bewaard dan noodzakelijk;
 5. Er waren onvoldoende passende technische en organisatorische maatregelen genomen ten aanzien van toegangsbeveiliging; en
 6. De functionaris voor gegevensbescherming (FG) was te laat betrokken bij de uitvoering van de gegevensbeschermingseffectbeoordeling van FSV.

1.2. PwC-onderzoek FSV Toeslagen

Spreeklijn is voor staatssecretaris Toeslagen en Douane

PwC-onderzoek FSV Toeslagen: Effecten FSV en afhandelingsproces

Kern

- Op 3 december jl. is het eerste deelonderzoek van PwC naar de effecten van FSV met de Kamer gedeeld. Het gaat om de effecten van registraties die door Toeslagen zijn opgevoerd.
- Het rapport maakt onderscheid tussen **effecten van het systeem FSV** en de **effecten van het afhandelingsproces** van risicosignalen die in FSV waren opgenomen door Toeslagen.
- Het rapport toont aan dat een groot deel van de burgers in meer of mindere mate effect hebben ondervonden van FSV zelf en/of het afhandelingsproces.
- Deze effecten zijn het gevolg van de **gevolgde werkwijze** door Toeslagen bij het **afhandelingsproces** van een dossier. Dit leidde rond het gebruik van FSV tot veel **onvoorspelbaarheid**.
- **Algemene beginselen van behoorlijk bestuur zijn geschaad** door een gebrek aan waarborgen, richtlijnen

en werkinstructies en kwaliteitscontroles.

Feiten en cijfers

- De genoemde aantallen betreffen de burgers die **door Toeslagen in FSV** zijn geregistreerd (9.000 van de 270.000).
- **Twee** mogelijke onterechte **nadelige effecten**:
 1. Bij 45% van de door Toeslagen geregistreerde burgers is het '1x1'-vinkje aangezet. Mogelijk is bij tussen de 1.000 en 1.800 van deze burgers onterecht MNSP afgewezen (dit is een subgroep van de 5.000-15.000 uit de zoekactie MSNP, zie factsheet daarover).
 2. Het risico op misinterpretatie en schending van privacybeginselen:
- Doordat ieder onderdeel van de Belastingdienst een eigen interpretatie van FSV-registraties en het gebruik hiervan had, bestond een reëel risico op misinterpretatie van signalen over burgers.
- Opgevoerde registraties zijn nagenoeg niet verwijderd.
- Net zoals KPMG en de AP constateert PwC dat incidenteel (ca. 6%, 500 burgers) nationaliteit of medische of strafrechtelijke gegevens zijn opgenomen.
- Informatie uit FSV is door Toeslagen gedeeld met derden buiten de Belastingdienst. Dit lijkt 1% (naar schatting 100) van de registraties in de onderzochte doelgroep aan de orde.

Krachtenveld

- De door PwC geconstateerde effecten van FSV zelf zijn ernstig, maar waren reeds bekend.
- De Kamer heeft veel vragen over de deling van gegevens uit FSV met andere organisaties.
- O.b.v. de in NRC gelekte versie van het rapport is veel aandacht gegaan naar mensen die vanwege hun eigen informatieverzoek door Toeslagen in FSV werden geregistreerd.
- De Kamer heeft veel vragen over het verband tussen FSV en de bij Toeslagen gebruikte uitsluitlijst en toezichtlijst.

Q: Waarom is het PwC-rapport zo lang niet met de Kamer gedeeld?

A:

- Op 12 augustus, 15 september en 8 oktober 2021 zijn er conceptversies voorgelegd ter controle op feitelijke onjuistheden. Dat is heel gebruikelijk.
- Op 2 november heeft PwC een finaal concept voor akkoord aangeboden.
- Ik vind het belangrijk om uw Kamer, maar ook de betrokken burgers, zoveel mogelijk in één keer volledig te informeren.
- Naar aanleiding van het finaal concept is ervoor gekozen om de inzichten van PwC te vergelijken met de populatie herstel toeslagen, O/GS en MSNP om zo de verdeling, de omvang en de impact van de inzichten beter te kunnen duiden.
- Met PwC is vervolgens afgesproken de definitieve vaststelling van het rapport aan te houden. Dit omdat de uitkomsten van de vergelijking nog tot aanvullende feitelijke opmerkingen en vragen op het conceptrapport kunnen leiden.

1.3. Overige FSV-onderzoeken PwC

Kern

- Het PwC-onderzoek is opgedeeld in doelgroepen naar de directie die de registratie aanmaakte.
- Het **gebruik van FSV verschild per directie**, maar medewerkers met autorisatie konden ook registraties door andere directies zien.
- Daarom kunnen we pas definitieve conclusies trekken na voltooiing van alle rapporten.
- PwC doet aanvullend onderzoek naar 1. deling van gegevens uit FSV met andere instanties en 2. query's "aan de poort".
- De onderzoeken naar Particulieren en externe gegevensdeling worden naar verwachting voor het einde van het jaar opgeleverd, de rapporten voor MKB en de query's in januari.

Feiten en cijfers

- De onderzoeken duren langer omdat het doorlichten van een dossier meer tijd kost dan verwacht.
- Mensen waarvan de aangiften door selectie "aan de poort" intensief toezicht (1043) kregen, werden in FSV geregistreerd. In 2018 is hiermee gestopt omdat de registraties in de praktijk niet werden gebruikt.

Krachtenveld

- PwC zou in september klaar zijn. Het uitstel wekt wrevel.
- N.a.v. het lekken van het PwC-rapport voor Toeslagen in

NRC heeft de Kamer gevraagd welke concepten van de andere deelonderzoeken al circuleren. PwC heeft nog geen andere concepten gedeeld.

- De Kamer krijgt berichten van burgers over gegevensdeling met andere organisaties.

Q: Waarom duurt het PwC-onderzoek zo lang?

A:

- Om volledig te achterhalen hoe iemand behandeld is en of dat kwam door FSV, moeten de onderzoekers in meerdere systemen kijken.
- Bovendien hebben veel dossiers in de doelgroep MKB een ingewikkelde structuur.
- Bovendien hebben veel dossiers in de doelgroep MKB een ingewikkelde structuur waarin verschillende rechtspersonen met elkaar vervlochten zijn.
- Het is tijdrovend om die verbanden in kaart te brengen.
- Dit betekent dat het dossieronderzoek meer tijd kost dan verwacht.
- Hierdoor en door aanvullende opdrachten, is er vertraging opgelopen.
- De onderzoeken naar Particulieren en externe gegevensdeling worden naar verwachting voor het einde van het jaar opgeleverd, de onderzoeken voor MKB en de query's in januari.

Q: Met welke organisaties is informatie uit FSV (automatisch) gedeeld?

A:

- Uit het onderzoek van PwC naar FSV-registraties door Toeslagen is gebleken dat uit ca. 1% van de dossiers informatie is gedeeld met in elk geval gemeenten, politie, UWV, SVB en DUO.
- Ik heb PwC gevraagd aanvullend onderzoek te doen naar het delen van informatie met andere instanties. PwC is nog bezig met het onderzoek hiernaar.
- De onderzoeksvragen zijn:
 1. Welke gegevens zijn via de functionele postbussen van de toezichtteams of via fysieke uitwisseling zoals USB gedeeld met derde partijen?
 2. In welke mate heeft deze gegevensdeling plaatsgevonden?
 3. Met welke partijen heeft er gegevensdeling plaatsgevonden?
- Het onderzoek loopt nog.
- Ik kan al wel aangeven dat er geen geautomatiseerde applicatiekoppeling van FSV met systemen van andere organisaties was.

Q: Van welke organisaties kwamen informatieverzoeken in FSV terecht? Op basis van welke wetgeving?

A:

- Sommige overheidsorganisaties, zoals bijvoorbeeld het UWV en DUO, kunnen op basis van een specifieke wettelijke grondslag een informatieverzoek doen om fiscale gegevens te verkrijgen over burgers of bedrijven.
- Dit werd in FSV geregistreerd in het tabblad Informatieverzoeken.
- De Belastingdienst is op basis van die wettelijke grondslag verplicht de informatie te verstrekken.
- De instanties hoeven geen achtergrond te geven en de Belastingdienst kent de context achter de meeste verzoeken dan ook niet.

Bij doorvragen:

- Het gaat bijvoorbeeld om het UWV (wet Suwi), gemeenten (Participatiewet), het Landelijk bureau bibob (Wet bibob), DUO (Wet studiefinanciering), het Landelijk bureau inning onderhoudsbijdragen (Wet LBIO)

Lijst met instanties die informatieverzoeken kunnen doen

Informatie van:	Instantie	Wetsgrond	Soort
Belastingdienst	Gemeente (DWI)	artikel 64 lid 1 letter c WWB / Participatiewet	informatieverzoek
Belastingdienst	Gemeente (IOAW)	artikel 45 lid 1 letter c Wet IOAW	informatieverzoek
Belastingdienst	Gemeente	artikel 64 Participatiewet	informatieverzoek
Belastingdienst	Gemeente	artikel 5.2.3 WMO 2015	informatieverzoek
Belastingdienst	IND	artikel 107 lid 7 VW	informatieverzoek
Belastingdienst	ISZW handhaving	artikel 54 lid 3 letter b SUWI	informatieverzoek
Belastingdienst	ISZW opsporing	artikel 126nd Sv	vordering OvJ
Belastingdienst	Politie	artikel 126nc Sv en artikel 126nd Sv	vordering OvJ
Belastingdienst	SVB	artikel 54 lid 3 letter b SUWI	informatieverzoek
Belastingdienst	SVHW (gem. belastingen)	43c lid 1 letter j onder 3 Uitvoeringsregeling AWR	informatieverzoek
Belastingdienst	SVHW (waterschapsbelastingen)	43c lid 1 letter k onder 2 Uitvoeringsregeling AWR	informatieverzoek
Belastingdienst	UWV	artikel 54 lid 3 letter b SUWI	informatieverzoek
Belastingdienst	IL&T	artikel 43c, lid 1, letter g, sub 2 UR AWR.	informatieverzoek
Belastingdienst	OM/FP	artikel 126nc Sv en artikel 126nd Sv	vordering OvJ
Belastingdienst	ISZW	artikel 18p lid 1 Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (WML) en Artikel 14a Wet Allocatie Arbeidskrachten door Intermediairs (Waadi)	informatieverzoek
Belastingdienst	LBB	artikel 27, eerste lid, onder a, van de Wet Bibob	informatieverzoek
Belastingdienst	LBIO	Artikel 23 van de Wet Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen	informatieverzoek
Belastingdienst	Bestuursorgaan idv wet Bibob	Artikel 3 Wet Bibob. Artikel 43 c letter m UAWR en artikel 2.4 van het convenant ten behoeve van Bestuurlijke en Geïntegreerde Aanpak Georganiseerde Criminaliteit, Bestrijding Handhavingsknelpunten en Bevordering Integriteitsbeoordelingen	informatieverzoek
Belastingdienst	RvR	art. 1 jo. art. 25 jo. art. 34 van de Wet op de rechtsbijstand	informatieverzoek
Belastingdienst	DUO	art. 9.6 Wet studiefinanciering 2000	informatieverzoek
Belastingdienst	KSA	art. 33g Wet op de kansspelen	informatieverzoek

Q: Hoe kan het dat onschuldige mensen in FSV terecht kwamen?

A:

- FSV was een applicatie om verschillende signalen te registreren, niet alleen signalen van risico's of fraude. De naam Fraude Signalering Voorziening was dus ongelukkig gekozen.
- Ook waar een registratie wel een signaal over mogelijke fraude betrof, betekent dit niet dat de persoon in kwestie automatisch een fraudeur is.
- Een voorbeeld. Mensen die iets verdachts zien in hun omgeving kunnen daarover melding doen, bijvoorbeeld bij Meld Misdaad Anoniem. Om vast te stellen of er inderdaad fraude gepleegd wordt, doen we eerst verder onderzoek.
- Dan moet de melding wel ergens opgeslagen kunnen worden. Daarvoor werd FSV gebruikt.
- In de wijze van het gebruik is het fout gegaan. De registraties werden veel te lang bewaard, waren te breed binnen de Belastingdienst toegankelijk, en konden makkelijk verkeerd geïnterpreteerd worden.
- Daardoor konden verzoeken tot minnelijke schuldsanering of een persoonlijke betalingsregeling afgewezen worden.
- Dat had natuurlijk niet mogen gebeuren.
- Het is begrijpelijk dat mensen een registratie in FSV als stigmatiserend ervaren. Bij het speciale telefoonnummer

voor FSV stellen mensen regelmatig de vraag of registratie betekent dat zij als fraudeur worden gezien.

Q: Hoe kan een systeem als FSV zo uit de hand zijn gelopen? Doet u hier onderzoek naar?

A:

- In mijn brieven van 28 april en 10 juli 2020 wordt uitgelegd hoe en waarom FSV is ontstaan.
- Ik doe hier geen specifiek onderzoek naar maar kan daarover het volgende zeggen.
- FSV is gegroeid vanuit de behoefte om werkstromen binnen een lokaal fraudeteam in kaart te brengen. Aanvankelijk waren dit losse overzichten in Excel.
- Die ontwikkelden zich gaandeweg tot de voorloper van FSV (dagboek PIT). Dat werd landelijk uitgerold en in 2013 omgebouwd tot FSV.
- Hierbij is volstrekt onvoldoende rekening gehouden met gegevensbescherming.
- Bovendien gingen de diverse dienstonderdelen en lokale kantoren op verschillende manieren met FSV om.
- In 2018 werd besloten om een GEB (gegevensbeschermingseffectbeoordeling) uit te voeren.
- Deze GEB is toen echter niet voorgelegd aan de privacy officer en de FG, wat natuurlijk wel had moeten gebeuren.

Q: Waarom staan er relatief veel mensen met lage inkomens in FSV?

A:

- Zoals ook genoemd in de technische briefings van 14 en 28 oktober zijn er naar verhouding veel lagere inkomens in FSV.
- Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat bij project 1043 onder meer geselecteerd werd op de hoogte van aftrekposten zoals zorgkosten.
- Een belastingplichtige met een laag inkomen komt eerder in aanmerking voor aftrek en het bedrag kan ook hoger zijn.
- Daardoor is het mogelijk dat naar verhouding een hoog aantal aangiften met een laag inkomen geselecteerd is.
- Daarnaast werd FSV ook gebruikt door de directie Toeslagen.
- Het recht op een toeslag is met name bij huur- en zorgtoeslag rechtstreeks gekoppeld aan de hoogte van het inkomen. Hogere inkomens komen niet in aanmerking voor deze toeslagen.
- Daarom is het mogelijk dat burgers met een lager inkomen oververtegenwoordigd zijn in FSV.

(Bij doorvragen naar link met risicoclassificatiemodel

Toeslagen:)

- Het risicoclassificatiemodel is bij de bouw onder meer getraind met informatie uit (de voorloper van) FSV.
- Op andere wijzen werd geen gebruik gemaakt van informatie uit FSV in het model.
- Het was niet zo dat de selectie door het model standaard tot een opvoer in FSV leidde.

1.4. Informeren burgers in FSV

Kern

- Er zijn tot nu toe brieven verzonden aan ruim 200.000 in FSV geregistreerde burgers (motie Marijnissen I).
- Voor registraties van informatieverzoeken van andere instanties loopt afstemming. De Belastingdienst kan niet zelf bepalen in welke gevallen deze informatie de zwaarwegende toezichtbelangen of de veiligheid van derden schaadt.
- In de afgelopen weken zijn ca. 60.000 brieven met de reden van registratie verzonden.
- We vertellen burgers de bevindingen van PwC over externe gegevensdeling na afronding van dat rapport.

Feiten en cijfers

- Uitgezonderd zijn dossiers met zwaarwegend opsporingsbelang (FIOD), Tips & kliks en een deel van de registraties m.b.t. Intensief Toezicht en Externe Overheidssamenwerking (ITE) en Aanpak Risicovolle Netwerken (ARN).
- Van veel van de registraties is geen reden te achterhalen. Wel kennen we het jaar en belastingmiddel.

Krachtenveld

- De Kamer heeft – beperkt - begrip voor de gebrekkige datakwaliteit.

Q: Waarom hebben sommige mensen in FSV nog steeds geen brief gekregen?

A:

- Er zijn tot nu toe brieven verzonden aan ruim 200.000 burgers in FSV.
- Er zijn uitzonderingen als het informeren zwaarwegende toezichtbelangen schaadt of de Belastingdienst burgers en/of derden in gevaar zou kunnen brengen. Daar moeten we heel voorzichtig mee zijn.
- Voor registraties van informatieverzoeken van andere instanties zijn we in gesprek. De Belastingdienst kan voor deze gevallen niet zelf bepalen welke mensen we wel of niet kunnen informeren, want we kennen de achtergrond van zo'n verzoek niet.
- In de afgelopen weken zijn ca. 60.000 brieven met de reden van registratie verzonden.
- De reden van registratie was niet systematisch opgeslagen in FSV. De informatie die met data-analyse achterhaald is, vraagt nog veel handmatig controlewerk om ervoor te zorgen dat de brieven juiste en volledige informatie geven.
- Na afronding van het PwC onderzoek zullen we bezien hoe we hierover kunnen informeren.

1.5. Minderjarigen

Kern

- Bij informeren van burgers in FSV is ontdekt dat er minderjarigen in FSV geregistreerd stonden.
- Dit is niet wettelijk verboden.
- Het gaat grotendeels om informatieverzoeken, maar ook mogelijk zwart werk of identiteitsfraude met een BSN.
- Voor de kinderen onder de 16 met een andere registratie dan een informatieverzoek zijn brieven verstuurd met de reden van registratie.

Feiten en cijfers

- 1.782 - totaalaantal minderjarig bij opname.
- 1.023 - deze zomer nog minderjarig.
- 60% - in FSV n.a.v. informatieverzoek andere instantie.
- <70 - nu jonger dan 16 en geen informatieverzoek en deze zijn geïnformeerd.

Krachtenveld

- De Kamer heeft gevraagd om minderjarigen z.s.m. de reden en gevolgen van registratie te vertellen.

Q: Hoe kan het dat kinderen in FSV terechtwamen?

A:

- Bij de geleidelijke ontwikkeling van FSV was geen onderscheid naar leeftijd en er was ook geen veld 'geboortedatum'.
- Hoewel de opname van minderjarigen niet wettelijk verboden is, voelt het niet goed dat kinderen in FSV stonden.
- Zeker gezien de fouten die er in FSV gemaakt zijn in de gegevensbescherming en de mogelijke onterechte gevolgen die opname kan hebben gehad.
- 60% van de in FSV geregistreeerde minderjarigen had een registratie in het tabblad Informatieverzoeken. Daarin werd geregistreerd dat een andere instantie iemands fiscale gegevens opvroeg.
- FSV was het systeem waarin deze informatieverzoeken werden geregistreerd.
- Verder zijn er bijvoorbeeld registraties over mogelijk zwart werk; kinderen kunnen of moeten soms vanaf 13 jaar belastingaangifte doen.
- Een aantal registraties kwam doordat het BSN van een minderjarige gebruikt werd voor aanvragen door iemand anders. Dat kan bewuste identiteitsfraude zijn of een vergissing.

- Omdat hiermee een risico ontstaat op een verkeerde aanvraag kan het nodig zijn die te controleren.

Q: Wat heeft u gedaan voor kinderen in FSV?

A:

- Van de minderjarigen is een klein deel nu onder de 16 jaar. De meesten daarvan zijn vanwege een informatieverzoek van een andere organisatie opgenomen, minder dan 70 om andere redenen.
- Aan de ouders van deze groep zijn brieven verstuurd met de reden voor opname in FSV. We hebben de registraties handmatig doorgelicht om iedereen een zo volledig mogelijk verhaal te kunnen geven.
- Zodra de afstemming met andere organisaties over informatieverzoeken afgerond is, worden de brieven verstuurd aan de minderjarigen uit die groep of hun ouders.

2. Herstel FSV

Spreeklijn

- Voormalig Kamerlid Snels heeft begin dit jaar een motie ingediend die wij momenteel uitvoeren.
- De motie verzocht mij om in kaart te brengen of mensen onterecht geschaad zijn door hun opname in FSV en daarna een passende regeling voor hen uit te werken.
- Voor de uitvoering van het eerste deel lopen de onderzoeken van PwC.
- Daarnaast hebben we een **meldpunt FSV** voor burgers die vermoeden dat ze onterechte gevolgen hebben gehad van hun registratie. Hun dossiers worden onderzocht.
- Een eerste analyse geeft aan dat 5.000 tot 15.000 mensen mogelijk ten onrechte zijn afgewezen voor minnelijke schuldsanering.
- Het gaat daarbij overigens niet alleen om FSV, maar ook bijvoorbeeld om opzet grove schuld (OG/S) of het afwijzen door de hoogte van de schuld.

- Op basis van de uitkomsten van deze analyses en onderzoeken kunnen we het tweede deel van de motie uitvoeren: passend herstel.
- Ik wil een zorgvuldige regeling uitwerken die recht doet aan de schade die mensen hebben ondervonden.
- Dit doe ik graag samen met uw Kamer.

2.1. Contouren tegemoetkoming FSV

Kern

- Op 6 december Kamer geïnformeerd.
- Twee effecten nu duidelijk:
 - Schending privacy. Centrale vraag: Iedereen een tegemoetkoming geven? Ook bij fraude of geen materieel effect?
 - Afwijzing MSNP. Is breder dan FSV. Uitgangspunt: iedereen met nadeel tegemoetkomen. Hoeveel maatwerk is nodig? Wie gaat het uitvoeren?
- PWC doet nog onderzoek naar overige effecten.
- Overige effecten nog onduidelijk:
 - Veel effecten zitten in de fiscale behandeling en hadden zich mogelijk ook zonder FSV voorgedaan.
 - Relatie selectie aan de poort. Doet PwC nog onderzoek naar. Maar was de selectie wel altijd rechtmatig? En wat is het gevolg bij onrechtmatigheid?
- Eerste kwartaal 2022 Kamer nader informeren.

Feiten en cijfers

- Op 27 februari 2020 is de applicatie FSV door de Belastingdienst dan ook uitgezet.
- Er stonden onjuiste gegevens in FSV, gegevens werden te lang bewaard en teveel medewerkers hadden toegang tot FSV. Daarnaast werd FSV zeer verschillend gebruikt

en werd in FSV alleen de registratie van een signaal opgenomen, niet waarom of wat er met signaal is gebeurd.

- AP heeft op 29 oktober geconstateerd dat FSV niet aan de AVG voldeed.
- 14 en 28 oktober een technische briefing geweest.
- Eerste duiding aantallen (zoals in de technische briefing aangegeven):
 - Schending privacy: 270.000 mensen
 - MSNP: 5.000-15.000 mensen
 - Overige effecten (maar PWC loopt nog):
 - +/- 60.000 waarschijnlijk geen effect: geen correctie, teruggaaf of invorderingsactie.
 - Tot +/- 120.000 correctie gehad tot enkele jaren na registratie in FSV.
 - +/- 80.0000 nog onduidelijk
- PwC rapport Toeslagen is op 3 december jl aan TK gestuurd. Onderzoeken Particulieren en delen van gegevens naar verwachting voor het einde van het jaar opgeleverd, de rapporten MKB en query's in januari.

Krachtenveld

- Het hele traject duurt nu bijna twee jaar. Nog steeds veel onduidelijk.
- Daarnaast zal veel mogelijk onduidelijk blijven.
- Effect gaat in op de BD. Effect buiten de BD is nog onduidelijk.

- HR doet op 10/12 uitspraak in eerste zaak tav FSV en 1043.
- FSV wordt vaak aangehaald als centraal systeem binnen de BD. Dit terwijl FSV vaak een schakel was in de hele fiscale behandeling.

Q: Waarom komt u nu niet met een concreet aanbod voor de slachtoffers? Waarom bent u zo terughoudend?

A:

- Omdat we, ondanks dat we al lang bezig zijn, helaas nog veel niet weten.
- Daarnaast zijn er veel verschillen tussen de mensen die in FSV stonden.
- Ik kan dus ook nog geen concreet aanbod doen. Want een compleet beeld is hierbij van belang.
- We kennen nu twee effecten:
 - Afwijzing verzoeken MSNP. Hier wordt momenteel dossieronderzoek naar gedaan.
 - Schending privacy. Hierbij is de belangrijkste vraag of het enkele schenden moet leiden tot een tegemoetkoming. Ook als er sprake is van fraude of als er geen nadeel is?
- Naar de overige effecten doet PWC nog onderzoek.
- Ik hoop in het eerste kwartaal van 2022 meer duidelijkheid te geven over de vormgeving van tegemoetkoming.

Q: Wat voor bedragen moeten we aan denken?

A:

- Dat kan ik helaas nog niet zeggen.
- Zoals ik in mijn brief van 6 december heb aangegeven is het beeld nog niet compleet.
- We kennen nu twee effecten:
 - Afwijzing verzoeken MSNP. Hier wordt momenteel dossieronderzoek naar gedaan.
 - Schending privacy. Hierbij is de belangrijkste vraag of het enkele schenden moet leiden tot een tegemoetkoming. Ook als er sprake is van fraude of als er geen nadeel is.
- Naar de overige effecten doet PWC nog onderzoek.
- Ik hoop in het eerste kwartaal van 2022 meer duidelijkheid te geven over de vormgeving van tegemoetkoming.

Q: Wanneer is er wel duidelijkheid?

A:

- Ik verwacht dat in januari alle PWC onderzoeken gereed zijn.
- Dan kan totaalbeeld worden opgemaakt.
- Ik verwacht dat in het eerste kwartaal van 2022 meer duidelijkheid gegeven kan worden over de vormgeving van de tegemoetkoming.

Q: Waarom duurt het zo lang?

A:

- Omdat er heel veel onduidelijk was en het onderzoek helaas tijd kost.
- Ik wil de mensen zo goed als mogelijk helpen. Daarvoor moet ik wel helderheid hebben over de gevolgen.
- Pas na al de onderzoeken zal meer duidelijkheid bestaan over het voordoen van andere effecten bij mensen die in FSV stonden.
- Helaas kan ik nu ook al aangeven dat – in lijn met het beeld wat bij de technische briefing is gepresenteerd - ook met verder onderzoek niet alle vragen beantwoord kunnen worden.
- Het beeld over FSV wordt scherper, maar dit kost tijd.
- En de ongemakkelijke conclusie is dat het ook nog veel tijd gaat kosten en dat er zelfs dan niet in alle gevallen duidelijkheid zal komen.

Eventueel:

- Zoals ik in het debat van 1 februari al heb aangegeven had ik eerder scherper moeten zijn op de snelheid van het onderzoek naar het effect van FSV.
- Dit is in het najaar van vorig jaar te lang blijven liggen.

Q: Waarom niet iedereen gewoon compenseren voor het schenden van de privacy?

A:

- Een belangrijke vraag is of, en zo ja hoe, het enkele schenden van de privacy een grond is voor een vorm van tegemoetkoming.
- Hierover zal binnen het kabinet nog besluitvorming plaats moeten gaan vinden.
- Maar ik wil enkele dilemma's die hierbij spelen wel al benoemen:
 - Een vraag hierbij is welke 'schade' iemand heeft ondervonden wegens de schending van de privacy en welke tegemoetkoming hierbij past.
 - Een tweede vraag is wie hiervoor in aanmerking zou moeten komen. Ook mensen die bewezen fraude hebben gepleegd? En mensen die geen (onterecht) financieel effect of nadeel hebben gehad?

Q: Is door een onrechtmatig gebruik van FSV/1043 niet de hele fiscale behandeling onrechtmatig (onrechtmatig verkregen bewijs)?

A:

- Ik kan hier nog geen antwoord op geven omdat er nog onderzoek van PwC loopt waarna ik me zo nodig over deze vraag zal buigen.
- Maar sommige effecten zijn effecten van de fiscale behandeling zoals een correctie van een aangifte.
- Zonder de FSV registratie hadden deze effecten zich mogelijk ook voorgedaan.
- Een belangrijke vraag is hoe hiermee omgegaan dient te worden.

Tav selectie aan de poort/1043.

- Dit speelt ook bij de zogenaamde selectie aan de poort (1043).
- Een deel van deze selectie kwam in FSV terecht.
- Als blijkt dat dit proces niet rechtmatig is verlopen en er sprake is geweest van sterke vooringenomenheid dan zal ik uiteraard ook hier bezien welke vervolgstappen passend zijn.

Q: Bent u bereid de eventuele boete van de AP te gebruiken om onder de mensen die in FSV stonden te verdelen?

A:

- Ik ben bereid het gesprek hierover aan te gaan met uw Kamer, de AP en mijn collega's in het kabinet.

Q: Hoe gaat u om met de effecten buiten de Belastingdienst?

A:

- PWC doet nog onderzoek naar het delen van gegevens uit FSV.
- Als blijkt dat dit gebeurd is zal ik in overleg treden met de andere organisaties.
- De Belastingdienst kan immers niet zien wat er door andere organisaties met de informatie is gedaan.

2.2. Onderzoek minnelijke schuldsanering (MSNP)

Kern

- In januari 2021 is een werkinstructie gevonden waarin stond dat een verzoek tot minnelijke schuldsanering natuurlijke personen (MSNP) bij schulden boven de €10.000,- werd afgewezen wanneer in FSV de registratie “melding fraudepost” stond.
- Op 6 juli rapporteerde de ADR dat MSNP kon worden afgewezen o.b.v. O/GS of grensbedragen schuldhoogte.
- Er is een zoekactie gestart naar onterechte afwijzingen MSNP o.b.v. FSV-registratie, O/GS of schuldhoogte.
- Een groot aantal mogelijk onterecht afgewezen burgers lijkt later alsnog schuldsanering te hebben gekregen.
- Sommigen kunnen een groot nadeel hebben ondervonden, zoals persoonlijk faillissement of dwanginvordering.

Feiten en cijfers

- 430.000 - bekeken brieven waaronder zich afwijzingen MSNP zouden kunnen bevinden.
- 50.000 - mensen in beeld in april van wie *mogelijk* een verzoek tot MSNP is afgewezen.
- 30.000 – mensen van wie inderdaad een verzoek tot MSNP is afgewezen.
- 5.000-15.000 – *mogelijk onterecht* afgewezen.
- 600 – meldingen bij het meldpunt MSNP.

Krachtenveld

- Onduidelijkheid over de cijfers speelt al sinds begin dossier.
- Onterechte afwijzing van MSNP wordt als zeer ernstig beschouwd en gezien als grond voor herstel.

Q: Wat is de stand van zaken van het onderzoek van de Belastingdienst naar MSNP?

A:

- We hebben ca. 430.000 brieven met beschikkingen bekeken waaronder zich afwijzingen MSNP zouden kunnen bevinden.
- Bij het onderzoek is het belangrijk om te beseffen dat één iemand meerdere verzoeken kan hebben ingediend in verschillende periodes (over meerdere jaren).
- Een verzoek kan vaak om een combinatie van redenen zijn afgewezen, die niet altijd duidelijk uit het dossier blijken.
- Een eerste analyse geeft aan dat 5.000 tot 15.000 mensen mogelijk ten onrechte zijn afgewezen voor minnelijke schuldsanering.
- Dit kan zijn geweest omdat ze in FSV stonden maar ook om andere redenen, zoals een te hoge schuld.
- Al deze dossiers worden opnieuw beoordeeld.
- Een groot aantal burgers lijkt later alsnog in aanmerking te zijn gekomen voor schuldsanering.
- Sommigen kunnen een groter nadeel hebben ondervonden, zoals een persoonlijk faillissement of dwanginvordering.
- Dit vind ik een zeer ernstige mogelijkheid die om passend herstel vraagt.

2.3. Stand van zaken herstelbeleid

Kern

- De motie Snels vraagt om de geleden schade door FSV te bepalen en een compensatieregeling uit te werken.
- Op 14 en 28 oktober jl. heeft een technische briefing aan de Kamer plaatsgevonden over de herstelopties.
- Na afronding van het PwC-onderzoek naar de effecten van FSV en het interne onderzoek naar MSNP kan besluitvorming beginnen.
- Het gaat hier om een afweging tussen snelheid en uitvoerbaarheid met generieke compensatie enerzijds, en precisie en rechtvaardigheid met gepersonaliseerde compensatie anderzijds.

Feiten en cijfers

- 4.000 mensen hebben zich bij het meldpunt FSV gemeld. Hun dossiers worden onderzocht.
- In ieder geval onterechte afwijzingen MSNP zijn grond voor herstel, dit zijn 5.000-15.000 mensen.

Krachtenveld

- U heeft aangegeven de Kamer te willen betrekken bij de besluitvorming over herstel.

Q: Wat gaat u doen om mensen in FSV tegemoet te komen?

A:

- Ik ben het volledig eens met de motie Snels dat we mensen die onterechte gevolgen hebben ondervonden tegemoet moeten komen.
- Die mogelijke onterechte gevolgen moeten eerst in kaart zijn gebracht.
- Daar zijn we druk mee bezig met:
 - Het onderzoek van PwC,
 - Onze zoekactie naar onterechte afwijzingen van minnelijke schuldsanering,
 - En het dossieronderzoek voor iedereen die zich heeft gemeld bij het meldpunt FSV.
- Op basis van de uitkomsten kunnen we een beslissing maken over passend herstel.
- Ik doe dat graag in overleg met uw Kamer.
- Op 14 en 28 oktober hebben ambtenaren een technische briefing gegeven over opties voor herstel.

2.4. Impact uitvoering

Kern

- De herstelacties rond FSV vragen veel van de organisatie.
- De herstelacties betekenen dossieronderzoek, opstellen en verzenden brieven over FSV, AVG-inzageverzoeken, beantwoording van vragen.
- Door de inzet van medewerkers op deze activiteiten is er minder tijd voor regulier werk.

Feiten en cijfers

- 600 opgeleide werknemers voor werkzaamheden
- 2.800 AVG-inzageverzoeken
- 13.000 gesprekken met telefoonnummer FSV

Krachtenveld

- Deze herstelacties zullen impact hebben op het reguliere werk.
- Daarnaast hebben de herstelacties invloed op de beeldvorming van de Belastingdienst in de politiek en de maatschappij.

Genomen acties voor informeren en herstel FSV	Stand
Burger informeren dat hij in FSV staat.	Ca. 200.000 brieven verzonden, informatieverzoeken en UHT volgen Q1 2022.
Burger informeren waarom hij in FSV staat.	Ca. 60.000 brieven verzonden, rest volgt eerste weken december en Q1 2022.
AVG-inzageverzoeken	Ca. 4.000 verzoeken gedaan, ca. 3.000 afgehandeld.
Meldpunt FSV voor mogelijke onterechte gevolgen.	Ca. 4.000 meldingen gedaan. Dossiers worden naar verwachting voor eind Q1 2022 onderzocht.
Zoekactie onterechte afwijzingen MSNP o.b.v. FSV, O/GS of grensbedrag schuldhoogte.	5.000-15.000 mogelijk onterechte afwijzingen in beeld. Dossiers worden onderzocht.

3. Onderzoek applicaties en lijsten

Spreeklijn

- Zoals we hier al vaker hebben besproken is de Belastingdienst niet goed omgegaan met gegevens en waarborgen in het signalenproces.
- **Dat moet beter** en daarom hebben wij het plan Herstellen Verbeteren en Borgen opgesteld.
- Een belangrijk onderdeel van dit plan is het **in kaart brengen** van wat er precies is misgegaan.
- De Belastingdienst is een grote en complexe organisatie waarin de informatiehuishouding niet goed op orde is.
- Daarom kan het in kaart brengen helaas soms veel tijd kosten.
- Wat we tot nu toe wel al hebben gedaan:
 - We hebben alle **applicaties** doorgelicht op het voorkomen van bijvoorbeeld nationaliteit.
 - We hebben alle medewerkers gevraagd om **lijsten** met nationaliteit of risicosignalen te **zoeken en melden**.
- Als we problemen aantreffen in applicaties of processen doen we onderzoek, nemen we maatregelen en informeren we de Kamer.

- Zo hebben we meermaals applicaties of processen **uitgezet** wanneer onduidelijk was of ze wel de juiste waarborgen hadden.
- Wanneer we de nodige verbeteringen hebben aangebracht, hervatten we de werkzaamheden.

3.1. Inventarisatie applicaties

Kern

- De Belastingdienst heeft de meer dan 900 aanwezige applicaties doorzocht op de aanwezigheid van **nationaliteit en strafrechtelijke en medische gegevens**.
- Voor de applicaties die deze gegevens bevatten beoordeelt een **toetsingscommissie** of de rechtsgrond voor de aanwezigheid van die gegevens voldoende is.
- In enkele applicaties lijkt het dat de aanwezigheid van nationaliteit wel gebaseerd is op een algemene, maar nog niet op een **expliciete wettelijke grondslag**.

Feiten en cijfers

Status	Aantal applicaties
Geen nationaliteit of strafrechtelijke/ medische gegevens aangetroffen	808
Gegevens aangetroffen, beoordeling afgerond	119
Doorlichting loopt nog	42
Totaal	969

- Er zijn vooralsnog 8 applicaties in beeld waarvan de aanwezigheid van nationaliteit wel gebaseerd is op een algemene, maar nog niet op een expliciete wettelijke grondslag. 4 van deze applicaties zijn in beheer bij de Douane en 4 bij de Belastingdienst.
- Het werk van de toetsingscommissie is nog niet voltooid (PM Eindrapportage). De uitkomsten van het onderzoek

kunnen dus nog veranderen.

- De Kamer wordt geïnformeerd over de definitieve conclusies van het onderzoek.

Krachtenveld

- Uw ambtsvoorganger heeft toegezegd dat nationaliteit alleen nog gebruikt mag worden in de handhaving als daarvoor een expliciete wettelijke grondslag is.
- De aanwezigheid van nationaliteit in enkele applicaties van CAP en de Douane is niet onrechtmatig, maar nog niet in lijn met deze beleidslijn.
- Zoals toegezegd stoppen we het gebruik van nationaliteit **in het toezicht** als er geen expliciete grondslag is.
 - Of als het gebruik van nationaliteit nodig is, dan leggen we een wettelijke grondslag voor aan de Kamer.
- Daarnaast gaan we kijken hoe we moeten omgaan met applicaties waarin nationaliteit voorkomt omdat die wel door de belastingdienst ontvangen wordt, bijvoorbeeld in meldingen of verzoeken van andere overheidsorganisaties of EU-landen, terwijl we die nationaliteit verder niet gebruiken.

Q: In hoeveel applicaties wordt het gegeven nationaliteit nog gebruikt? Kan dat niet verwijderd worden?

A:

- De Belastingdienst heeft meer dan 969 applicaties doorzocht.
- Een toetsingscommissie beoordeelt of de rechtsgrond voor de aanwezigheid van deze gegevens in de applicaties voldoende is.
- Het werk van de toetsingscommissie is nog niet voltooid.
(PM Eindrapportage) De uitkomsten van het onderzoek kunnen dus nog veranderen.
- Er zijn vooralsnog 8 applicaties in beeld waarvan de aanwezigheid van nationaliteit wel gebaseerd is op een algemene, maar niet op een expliciete wettelijke grondslag. 4 van deze applicaties zijn in beheer bij de Douane en 4 bij de Belastingdienst.
- Dat maakt het gebruik niet onrechtmatig.
- Maar zoals toegezegd stoppen we het gebruik van nationaliteit **in het toezicht** als er geen expliciete grondslag is.
 - Als het gebruik van nationaliteit nodig is, dan leggen we een wettelijke grondslag voor aan uw Kamer.
- Daarnaast gaan we kijken hoe we moeten omgaan met applicaties waarin nationaliteit voorkomt die “meekomt” in meldingen of in verzoeken van andere overheidsorganisaties

of EU-landen, terwijl we die nationaliteit verder niet gebruiken in het toezicht.

- Ik zal de Tweede Kamer via de kwartaalrapportage HVB informeren over de definitieve conclusies van het onderzoek van de toetsingscommissie.

Achtergrondinformatie:

- U kunt aangeven dat het gebruik van nationaliteit **bij toezicht** zal worden gestopt of dat er hier een expliciete wettelijke grondslag voor wordt gecreëerd. Het is echter belangrijk dat deze toezegging niet abusievelijk verder wordt uitgebreid.
- De Douane en de Belastingdienst gebruiken diverse systemen waarin zij ongevraagd informatie over nationaliteit kunnen ontvangen, bijvoorbeeld in meldingen van burgers en bedrijven (risicosignalen), notariële aktes, of informatie van buitenlandse belastingdiensten. Gegevens over nationaliteit worden door de Douane en Belastingdienst vanuit deze systemen niet gebruikt in het toezicht, dus niet voor risicoprofielen of bij controles, maar de informatie wordt wel opgeslagen.
- Het is niet wenselijk om het gebruik van deze systemen te stoppen (risicosignalen komen dan niet meer binnen waardoor de Douane en Belastingdienst de wettelijke taak niet meer naar behoren kunnen uitoefenen) of de informatie over nationaliteit te verwijderen (de berichten moeten origineel blijven).
- U kunt dus wel toezeggen dat het gebruik van nationaliteit **bij toezicht** wordt gestopt of dat hier een expliciete wettelijke grondslag voor wordt gecreëerd, maar niet dat het gebruik van alle systemen waarin gegevens over nationaliteit zijn opgeslagen, wordt gestopt.

3.1. Inventarisatie lijsten

Kern

- Medewerkers zijn gevraagd om **mailboxen, persoonlijke omgevingen, of samenwerkingsgebieden te controleren op lijsten** met nationaliteit of fraude – of risicosignalen.
- De geleverde lijsten variëren van lokaal ontwikkelde applicaties tot Word- of Excelbestanden uit persoonlijke omgevingen.
- Ook qua ouderdom, inhoud, omvang en proces zijn de lijsten zeer divers.
- Een toetsingscommissie beoordeelt het risico dat de gevonden lijsten gevolgen hebben gehad voor burgers.
- De hoogrisicolijsten worden met voorrang nader onderzocht om te bepalen of er (onterechte) gevolgen zijn geweest.
- Het niveau van de datakwaliteit, de informele status en het ontbreken van context maken het moeilijk eventuele gevolgen precies te achterhalen.

Feiten en cijfers

- In januari jl. waren er 211 lijsten in beeld.
- Veel van de aangeleverde bestanden zijn afgevallen omdat ze bijv. dubbel waren gemeld, geen persoonsgegevens bevatten of geen gevolgen voor burgers kunnen hebben.

- Na verdere beoordeling bleven er 122 over.
- De **voorlopige** risico-inschattingen:

Stand/voorlopig oordeel	Aantal
Hoog risico: met voorrang nader onderzoeken	39
Middelhoog risico: met voorrang nader onderzoeken	24
Laag risico	30
Geen risico	29
Totaal	122

Krachtenveld

- In de Kamer en (sociale) media is veel belangstelling voor de lijsten. Men vreest dat het om '211 zwarte lijsten' zou gaan, vergelijkbaar met FSV.
- Als blijkt dat sommige lijsten onterechte gevolgen hebben gehad voor burgers, kan herstel overwogen worden.

Q: Welke “zwarte lijsten” zijn er nog meer buiten FSV?

A:

- De term “zwarte lijst” wordt op vele manier gebruikt, maar daar gaat het uiteindelijk niet om.
- Ik wil niet dat burgers door onjuiste en onzorgvuldige registratie en gebruik van gegevens onterechte gevolgen ondervinden van toezicht.
- Voor de uitvoering van de belastingwetgeving kan het noodzakelijk zijn om risicosignalen, nationaliteit en bijzondere persoonsgegevens te noteren.
- Dat moet wel binnen juridische kaders passen, zoals van de AVG.
- De Belastingdienst heeft alle medewerkers gevraagd om mailboxen, persoonlijke omgevingen, of samenwerkingsgebieden te controleren op bestanden waarin nationaliteit of risicosignalen voorkwamen.
- De gevonden bestanden worden getoetst door de toetsingscommissie en krijgen een classificatie van het risico op nadelige gevolgen voor burgers.
- De hoogrisicolijsten worden met voorrang nader onderzocht.
- Waar blijkt dat er onterechte gevolgen voor burgers zijn geweest, neem ik deze mee in de kaders voor herstel die voor FSV worden ontwikkeld.

Q: Eerst waren er 211 lijsten, nu 122. Hoe kan dat?

A:

- Op 27 januari schreef ik aan de Tweede Kamer dat er 211 bestanden zijn aangeleverd waarvan vermoed werd dat die aan de criteria van de uitvraag voldeden. Sindsdien is het onderzoek verdergegaan.
- In mijn brief van 22 april gaf ik aan dat aan de ene kant nieuwe lijsten zijn aangedragen en aan de andere kant bleek dat eerdere bestanden dubbel aangeleverd waren of niet aan de gevraagde criteria voldeden.
- Dat kon bijvoorbeeld omdat ze geen van de opgevraagde gegevens bevatten.
- Na nadere analyse door de Belastingdienst zijn er 132 bestanden overgebleven. 10 daarvan liggen op het terrein van Toeslagen en worden daar onderzocht. De andere 122 bestanden worden onderzocht door de toetsingscommissie van de Belastingdienst.

Bij doorvragen:

- Na de schifting in april zijn er 194 bestanden beoordeeld. Vervolgens werd in de eerste beoordeling geconcludeerd dat 44 bestanden niet nader beoordeeld hoefden te worden.
- De overige 150 bestanden zijn nader beoordeeld. Daarvan bleken 18 geen risico- of fraudesignalen of informatie over iemands nationaliteit te bevatten. 10 andere bestanden zijn door Toeslagen verder opgepakt. (En 1 door Toeslagen en de Belastingdienst samen).
- Hierdoor worden uiteindelijk 122 bestanden in de eindrapportage beoordeeld.

Overzicht

Eerste inventarisatie	211
Na eerste schifting	194
Na eerste beoordeling	150
Na check op aanwezigheid risico, fraude of nationaliteitsignalen	132
Na tental opgepakt door Toeslagen	122

Q: Kunt u specifieke lijsten of applicaties met de Kamer delen?

A:

- Ik ben dit nog aan het beoordelen.
- Hiervoor worden de volgende punten bekeken:
 1. Of het bestand of de applicatie geen (gevoelige) informatie bevat die te herleiden is tot specifieke burgers of bedrijven. In dat geval moeten onderdelen onherkenbaar gemaakt worden zonder relevante informatie weg te laten.
 2. Of het bestand of de applicatie geen informatie bevat die zwaarwegende toezichtbelangen schaadt of de veiligheid van anderen in gevaar brengt.
 3. Of het bestand of de applicatie al binnen de Belastingdienst verder wordt onderzocht. In dat geval wil ik graag dat onderzoek afwachten en uw Kamer bij het delen van het bestand of de applicatie informeren over de onderzoeksresultaten.
- Als ik deze punten heb beoordeeld, zal ik aan uw Kamer aangeven welke bestanden ik met u kan delen.

Q: Waarom worden de lijsten van Toeslagen niet door de toetsingscommissie beoordeeld?

A:

- Van een aantal bestanden is vastgesteld dat ze voor Toeslagen werden gebruikt.
- Omdat hier mogelijk een overlap zit met het werk van UHT en we de hersteloperatie toeslagen niet onnodig gecompliceerder willen maken, zijn deze lijsten met UHT gedeeld, zodat men deze zelf kan onderzoeken.
- UHT onderzoekt of de mensen op deze lijsten bekend zijn bij UHT of in de FSV-populatie van Toeslagen zaten.

Q: Waarom bevinden de uitsluitlijst en de toezichtlijst van Toeslagen zich niet tussen de onderzochte lijsten?

A:

- Bij de bestanden van de inventarisatie gaat het om bestanden die door de medewerkers zijn aangeleverd in reactie op de uitvraag die vorig jaar is gedaan.
- Die uitvraag werd gedaan naar persoonlijke omgevingen.
- Deze lijsten zijn niet door individuele medewerkers opgesteld; zij hebben een andere aard en status.
- De uitsluitlijst en de toezichtlijst van Toeslagen waren al bekend bij de politiek en de media. Zo wordt ernaar verwezen in het rapport van de commissie Donner.
- De toezichtlijst is inmiddels opgeschoond langs een vaktechnisch gevalideerd kader.
- De functie van de uitsluitlijst wordt ingebed in eveneens vaktechnisch gevalideerde behandelplannen.
- Zodoende zijn deze lijsten al beoordeeld en aangepast.

Bij doorvragen:

- Voor mensen op de toezichtlijst worden nieuwe aanvragen of wijzigingen handmatig beoordeeld in plaats van automatisch te worden verwerkt.

- Door plaatsing op de uitsluitlijst wordt voorkomen dat er een definitieve beschikking verzonden wordt voor specifieke toeslagen en toeslagjaren.

3.1. Onderzoek KPMG oud EHI-producten

Kern

- Op verzoek van DF&A heeft KPMG onderzoek gedaan naar processen die vanuit het voormalige Expertisecentrum Handhaving en Intelligence (EHI) zijn ondergebracht bij directie Datafundamenten en Analytics (DF&A).
- De vraag was of deze processen tijdens de totstandkoming voldeden aan de AVG, Archiefwet en de Standaarden en Richtlijnen van DF&A.
- Volgens KPMG zijn bij drie processen niet alle wettelijke waarborgen in voldoende mate ingericht en ontstaan er risico's omtrent (gevoelige) persoonsgegevens.
- Doordat de scope alleen DF&A was en omdat de onderzochte processen deel uitmaken van directie-overstijgende processen, is een onvolledig en in sommige gevallen zelfs onjuist beeld ontstaan.
- Zo zijn in het rapport een aantal hoog risico-producten aangemerkt die in werkelijkheid geen producten zijn; het zijn adviesdiensten waar geen gegevensverwerkingen plaatsvinden.
- Het rapport is op 25 november met de Kamer gedeeld, samen met een interne rapportage die met alle betrokken directies is opgesteld als aanvulling.

- Er zal extern vervolgonderzoek uitgevoerd worden.

Krachtenveld

- De Kamer heeft gevraagd waarom het KPMG-rapport zo lang vertraagd is. Hierop is in juni geantwoord dat het rapport geen volledig beeld geeft en dat daarom eerst nader intern onderzoek nodig is.

Q: Waarom is het rapport van KPMG over DF&A zo lang niet met ons gedeeld?

A:

- Op 17 juni schreef ik dat het onderzoek van KPMG geen volledig beeld geeft van de naleving van de AVG en de Archiefwet.
- Doordat de scope te beperkt was, is niet gekeken naar de gegevensverwerking door de gebruikers van de onderzochte producten.
- Daarom was nader intern onderzoek nodig. Dat rapport is eind juni vastgesteld.
- Op 25 november heb ik het rapport van KPMG met uw Kamer gedeeld, samen met een interne rapportage met reacties en beheersmaatregelen.
- Om een volledig en onafhankelijk beeld te krijgen laat ik bovendien nog een extern onderzoek uitvoeren.

Q: Waarom noemt u het beeld uit het KPMG-rapport onvolledig of zelfs onjuist?

A:

- KPMG heeft alleen onderzoek gedaan binnen de directie DF&A.
- Daardoor is een onvolledig en soms onjuist beeld ontstaan van de naleving van bijvoorbeeld de AVG.
- Dat komt omdat sommige van deze processen directie-overstijgend zijn.
- Denk hierbij bijvoorbeeld aan een GEB die niet door DF&A maar de gegevensverwerkingsverantwoordelijke wordt opgesteld. Dat is niet in beeld met dit onderzoek.
- Ook worden producten benoemd die feitelijk een adviesdienst zijn. Deze hebben hele andere eisen op het gebied van de AVG, omdat er daarbij geen sprake is van verwerking van persoonsgegevens.
- Bij de kwartaalrapportage HVB is het rapport van KPMG, en een rapport met een reactie en beheersmaatregelen naar de Kamer gestuurd.
- Er komt ook een onafhankelijk onderzoek om deze processen te toetsen. Zo hebben we pas een compleet beeld.

4. Naleving AVG/BIO/Archiefwet

Spreeklijn

- De **AP** geeft in de **brief van 27 oktober** drie punten aan waarop de Belastingdienst **stappen** moet zetten:
 - versterken van het interne toezicht;
 - integrale beoordeling van risico's binnen de Belastingdienst in de ketens van verwerkingen;
 - verbeteren van de privacy-organisatie.
- De Belastingdienst **herkent en erkent** deze punten.
- We hebben **verschillende stappen** gezet sinds de eerdere brief van de AP van 2 juli 2020.
- Dit zijn onder andere het **vergroten** van de **capaciteit** van de privacy organisatie, het **versterken** van de **datamanagementfunctie** bij onze dienstonderdelen, het verbeteren van het **register van verwerkingen**, het verbeteren van de **GEB-procedure** en het programma **herstellen, verbeteren borgen** (HVB).
- Belangrijk om te onderkennen is dat dit **langdurige verbetertrajecten** zijn.
- Daarom worden er naar aanleiding van de brief van de AP **extra acties** ingezet:

- De van het beleidsdepartement en de experts bij de Belastingdienst, Toeslagen en Douane maken gezamenlijk een **voorstel tot versterking van de privacy-functie**, op basis van de **aanbevelingen van de AP**. Hierbij wordt advies van de FG meegewogen en gebruik gemaakt van externe expertise op het gebied van privacy.
- **Per DG** worden **actieplannen** opgesteld ter **implementatie** van de **aanbevelingen**.
- Er is een **Financiën-brede werkgroep** ingericht die frequent afstemt en de voortgang van het tot stand komen van de actieplannen en de uitvoering daarvan coördineert.
- In de actieplannen wordt onder andere de rol van de Chief Privacy Officer uitgewerkt

4.1. Aanbevelingen AP: versterken maatregelen

Kern

- In verschillende brieven heeft de AP zorgen geuit over het gebrek aan naleving van de AVG binnen de Belastingdienst.
- Meest recentelijk ontving u op 27 oktober een brief van de AP over de naleving van de AVG door de Belastingdienst waarin de AP een drietal aanbevelingen doet:
 - versterking intern toezicht door de FG;
 - risico's voor een verwerking moeten veel meer vanuit een ketenperspectief benaderd worden;
 - verbeteren van de privacy-organisatie.
- Deze aanbevelingen worden nu omgezet in concrete acties voor de diverse spelers.

Feiten en cijfers

De volgende concrete acties worden ingezet om de aanbevelingen te adresseren:

- De van het beleidsdepartement en de experts bij de Belastingdienst, Toeslagen en Douane maken gezamenlijk een voorstel tot versterking van de privacy-functie, op basis van de aanbevelingen van de AP. Hierbij wordt advies van de FG meegewogen en gebruik gemaakt van externe expertise op het gebied van privacy.
- Per DG worden actieplannen opgesteld ter implementatie van de aanbevelingen.

- Er is een Financiën-brede werkgroep ingericht die frequent afstemt en de voortgang van het tot stand komen van de actieplannen en de uitvoering daarvan coördineert.
- Uitvoering van de actieplannen vindt plaats door de DG's, monitoring hiervan vindt plaats in de reguliere planning & control-cyclus.

Krachtenveld

- Met het huidige inzicht kan gesteld worden dat de implementatie van de AVG met onvoldoende diepgang heeft plaatsgevonden.
- Daarom is eerder ook een toezegging aan de Tweede Kamer gedaan om systematisch de processen en applicaties door te lichten.
- Dit proces gaat minimaal drie jaar duren.

Q: Wat was de strekking van de eerste brief van de AP die u in 2020 ontvangen heeft?

A:

- De AP gaf aan ernstige zorgen te hebben over de naleving van de AVG binnen de Belastingdienst.
- Dit was op basis van toen bekende (mogelijke) overtredingen:
 - Het voldoen aan een basispositie AVG per 25 mei 2018,
 - Het verbod op het BSN-gebruik in het BTW id,
 - Het onderzoek naar FSV,
 - Het gebruik van nationaliteit door Toeslagen.
- De AP constateerde dat er een structurele oplossing nodig is voor de problemen bij de Belastingdienst.

Q: Wat was de strekking van de tweede brief van de AP die u in oktober 2021 ontvangen heeft?

A:

- De AP zegt in de brief van 27 oktober nog steeds grote zorgen te hebben over de naleving van de AVG in de breedte van de Belastingdienst en geeft een drietal aanbevelingen:
 - Versterking intern toezicht;
 - Risico's meer vanuit een ketenbenadering beschouwen;
 - Verbeteren privacy-organisatie.
- Op dit moment vindt analyse plaats om verdere acties uit te zetten.

Q: Wat is er allemaal gedaan sinds het eerste signaal van de AP?

A: Meerdere acties zijn in gang gezet. De belangrijkste zijn:

- Het **FG-team** bij het kerndepartement is **uitgebreid** met een plaatsvervangend FG een jurist/beleidsmedewerker en een beleidsondersteunend medewerker.
- Het **team van de privacy officer** van de Belastingdienst is **uitgebreid**.
- Er is een project 'verbeteren register van verwerkingen' met een projectleider.
- Er is een **GEB-brigade** van 3 personen externe inhuur die helpen om de achterstanden op de GEB'en weg te werken en tevens te helpen bij het verbeteren van het register van verwerkingen.
- Elk dienstonderdeel binnen de Belastingdienst richt een afdeling informatiehuishouding, data en security in (I&DS), ook ter ondersteuning van de belastingdienst brede ketens.
- Het programma administratieve organisatie/interne controle (AO/IC) op orde is opgezet en heeft het project BOO (bedrijfsprocessen op orde) overgenomen.
- Een evaluatie ter verbetering van de rol van data coördinator is uitgevoerd en acties worden uitgezet.

- Een adviesrapport ter inrichting van een vaktechnische structuur voor AVG is in de maak.
- Een GEB-procedures voor de Belastingdienst is vastgesteld.
- Een bewustwordingscampagne voor medewerkers is opgezet en loopt momenteel door.
 - Voorbeeld: AVG-cursus voor nieuwe medewerkers in het generieke on-boardingprogramma.
- De Belastingdienst loopt mee in het programma Informatie op orde (IOO) van Financiën en heeft een eigen regieprogramma Informatiehuishouding op Orde Belastingdienst (PRIO BD) ingesteld.
- Een ondersteuningsprogramma Baseline Informatiehuishouding Overheid (BIO) herimplementatie is opgezet en gestart.

Q: Wanneer is de Belastingdienst volledig AVG compliant?

A:

- Ik heb uw Kamer eerder gemeld dat het traject om de bedrijfsprocessen op orde te brengen minstens 3 jaar zou duren.
- Het solide borgen van de AVG vraagt om een meerjarige inzet waarmee het vertrouwen wordt hersteld.
- Lopende acties zijn onder andere:
 - het complementeren van het register van verwerkingsactiviteiten,
 - het realiseren van kwalitatief hoogwaardige GEB's en
 - het borgen dat betrokkenen hun rechten kunnen invoeren.
- Daarnaast lopen alle acute herstelacties van het programma Herstellen, Verbeteren en Borgen (HVB).
- De haalbaarheid van deze termijn staat of valt met de beschikbaarheid en inzet van voldoende gekwalificeerde mensen van binnen en buiten de Belastingdienst.

Q: Waarom is door uw voorganger aangegeven dat de Belastingdienst in grote lijnen voldoet aan de AVG met uitzondering van een paar punten?

A:

PM

4.2. Administratieve Organisatie en Interne Controle (AO/IC)

Kern

- Doorlichting van alle bedrijfsprocessen en applicaties is toegezegd aan de Kamer in 2020 (traject Bedrijfsprocessen op orde (BOO)).
- Directies binnen de Belastingdienst moet ook per eind 2022 een in control verklaring afgeven (ICS).
- Een ICS beschrijft welke stappen het management neemt om in control te zijn en te blijven met risicoanalyses en risicobeheersing als uitgangspunt.
- Dit betekent dat fouten zoveel mogelijk worden voorkomen en er bewust van fouten geleerd wordt.
- Daarvoor is ook een doorlichting van alle processen noodzakelijk.
- Er is een flexibele schil georganiseerd met deskundigen die de dienstonderdelen helpen bij het op orde maken van hun processen.
- Hiervoor is het project "AO/IC op orde" gestart als onderdeel van de "in control verklaring" (ICS).
- Door verwachte synergievoordeel is besloten om doelstellingen BOO op te nemen in project AO/IC.

Feiten en cijfers

- Externe procesbeschrijvingskennis naar binnen gehaald om capaciteitsprobleem op te lossen.

- Voortgang ICS en daarmee ook AO/IC loopt via reguliere interne voortgangsrapportage binnen de BD (VMR)

Q: Waarom is er een project "AO/IC"?

A:

- Per 1 januari 2023 moeten de directies van de Belastingdienst een In Control verklaring (ICS) afgeven.
- Een ICS beschrijft welke stappen het management neemt om in control te zijn en te blijven met risicoanalyses en risicobeheersing als uitgangspunt.
- De directies hebben aangegeven behoefte te hebben aan ondersteuning bij het op orde brengen van hun processen.
- Als onderdeel van het ICS programma, is het project AO/IC gestart voor het leveren van de gevraagde ondersteuning.

Q: Waaruit bestaat de ondersteuning van het project AO/IC?

A:

- De ondersteuning bestaat uit het leveren van expertise aan de individuele directies afkomstig uit een flexibele schil van (externe) deskundigen op het gebied van procesbeschrijvingen.

Q: Hoe lang zal het project AO/IC duren?

A:

- We zetten extra capaciteit in op het op orde brengen van de procesbeschrijvingen via het project AO/IC op orde.
- Bij het op orde brengen van de procesbeschrijvingen bekijken we ook hoe we kunnen voldoen aan de AVG, Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de Archiefwet.
- De Belastingdienst moet daarvoor de benodigde kennis over AVG en informatiebeveiliging versterken.
- De arbeidsmarkt is voor dit specialisme erg krap.
- Omdat de Belastingdienst over een groot aantal processen beschikt, gaat het jaren duren voordat we klaar zijn met het opnieuw toetsen en beschrijven.
- We zijn in 2021 begonnen met de meest risicovolle processen.

4.3. Vergroten bewustwording

Spreeklijn

- Voor medewerkers is het **essentieel** dat zij **verantwoord omgaan met gegevens** en zich bewust zijn van de regels op grond van de AVG, BIO en de Archiefwet.
- Zo krijgen alle nieuwe medewerkers in dit kader als onderdeel van hun on-boardingprogramma een AVG-cursus.
- Binnen het programma **Herstellen, Verbeteren, Borgen (HVB)** is een nieuwe intranetpagina rondom “verantwoord omgaan met gegevens” beschikbaar.
- Ook is de afgelopen periode een **Online Awareness Game** verworven en ingericht.
- De **eerste module** is sinds **oktober 2021** beschikbaar voor alle medewerkers van de **DG Belastingdienst, DG Douane en DG Toeslagen**.
- De game is **positief** ontvangen.
- Elk dienstonderdeel heeft één of meerdere **spelleiders** die de game herhaaldelijk promoten en beschikbaar zijn voor vragen van collega's.

- De **tweede spelronde** is inmiddels in ontwikkeling en periodiek zullen de spelrondes worden herhaald en geactualiseerd.

4.3. Vergroten bewustwording

Kern

- In de Kamerbrief van 13 oktober 2020 over HVB is gewezen op het belang dat medewerkers zich bewust zijn van het feit dat zij beschikken over vertrouwelijke informatie en daarmee zeer zorgvuldig moeten omgaan.
- Daarom onderneemt de Belastingdienst acties om het bewustzijn en (vak)kennis van medewerkers en specialisten verder te vergroten.
- Zoals een AVG-cursus voor nieuwe medewerkers in het generieke on-boardingprogramma.

Feiten en cijfers

- Voor medewerkers is het essentieel dat zij verantwoord omgaan met gegevens en zich bewust zijn van de regels op grond van de AVG, BIO en de Archiefwet. Binnen het programma HVB is, naast het beschikbaar stellen van een nieuwe intranetpagina rondom “verantwoord omgaan met gegevens”, de afgelopen periode een Online Awareness Game verworven en ingericht.
- Via meerdere spelrondes, die zijn afgestemd op de Belastingdienst, wordt op een laagdrempelige en attractieve manier aandacht besteed aan bewustwording op het gebied van de AVG en BIO.
- De eerste spelronde is sinds oktober 2021 beschikbaar voor alle medewerkers van de DG Belastingdienst, DG Douane en DG Toeslagen. De tweede spelronde is

inmiddels in ontwikkeling en periodiek zullen de spelrondes worden herhaald, geactualiseerd of worden toegevoegd op basis van actuele thema's.

- Er wordt periodiek gerapporteerd over het percentage medewerkers per dienstonderdeel en per DG dat de Online Awareness Game heeft gespeeld.
- Het solide borgen van de AVG vraagt om een meerjarige inzet waarmee het vertrouwen wordt hersteld. In de tussentijd is awareness op dit gebied des te belangrijker.

Q: Wat is de online awareness game precies en denkt u dat dit voldoende is om de bewustwording binnen de organisatie te vergroten?

A:

- Voor de online awareness game was een module beschikbaar: I-bewust. In deze module was geen periodieke herhaling en ook was het niet mogelijk om inhoud te actualiseren.
- Met de nieuwe online awareness game willen we onze medewerkers op een stimulerende en interactieve manier bewuster maken op het gebied van verantwoord omgaan met gegevens en informatie.
- De game is een tool die verder gaat dan e-learning. Het is een leerplatform dat dankzij stimulerende gamificatie écht kennis overbrengt en deelnemers de uitdaging biedt om zichtbaar te groeien van het niveau 'rijksbeschermer brons' naar het niveau van 'rijksbeschermer diamant'.
- Bewustwording is een continu proces en de game is zodanig opgebouwd dat er periodiek een nieuwe ronde toegevoegd kan worden.
- In de nieuwe rondes wordt aandacht besteed aan nieuwe onderwerpen en/of verdieping van eerder behandelde onderwerpen.

Q: Waarom duurde het zolang (langer dan een jaar) om de game beschikbaar te stellen voor medewerkers?

A:

- De huidige omgeving is niet geschikt voor periodieke herhaling.
- Er was daarom een aanbesteding nodig voor het verwerven van lesmodules.
- Rekening houdend met de formele aanbestedingstermijnen, kon de gunning pas eind Q2 2021 plaatsvinden en kon de game per oktober 2021 beschikbaar worden gesteld aan medewerkers.

Q: Wordt er bijgehouden hoeveel medewerkers de game hebben gespeeld?

A:

- Ja, per dienstonderdeel en per DG kan door geautoriseerde medewerkers worden ingezien wat het percentage medewerkers is dat de game gespeeld heeft.
- De spelleiders en directies worden hier periodiek ook over geïnformeerd.

Q: Hoeveel medewerkers hebben de game al gespeeld?

A:

Stand van zaken op 1 december 2021

	Aantal medewerkers dat de game gespeeld heeft	Uitgedrukt in percentage van het totaal aantal medewerkers
DG Belastingdienst	1722	7,38%
DG Douane	936	16,30%
DG Toeslagen	106	7,74

Q: Hoe wordt ervoor gezorgd dat medewerkers de game spelen?

A:

- Elk dienstonderdeel heeft één of meerdere spelleiders die de game continu promoten en beschikbaar zijn voor vragen van collega's.
- Op 23 november 2021 is een extra communicatieimpuls gegeven om de respons op de game te vergroten.
- Deze impuls heeft plaats gevonden via de managementlijn.
- Sinds deze impuls hebben 466 extra deelnemers van de Belastingdienst/104 van Douane/26 van Toeslagen de game gespeeld en zie je op week basis een stijgende lijn in deelname.

5. Vervolgstappen

5.1. Tijdelijke Signalenvoorziening (TSV)

Kern

- Momenteel ligt het signalenproces al langer dan een jaar stil omdat het ontwikkelen van een nieuw proces met voldoende AVG waarborgen tijd kost.
- Er is een **nieuw signalenproces** ontwikkeld dat wordt ondersteund door een nieuwe **tijdelijke applicatie** (de Tijdelijke Signalen Voorziening).
- Er is een GEB gemaakt voor dit proces die is getoetst door de Functionaris Gegevensbescherming en naar aanleiding daarvan nog is aangepast. Ook het proces en de TSV moesten nog aangepast worden.
- Het proces en de voorziening zijn **in principe gereed** om in gebruik te nemen.
- De implicaties van het AP-rapport over FSV voor de GEB op het signalenproces zijn in kaart gebracht.
- Naar aanleiding daarvan hebben we besloten om de GEB opnieuw voor advies voor te leggen aan de FG en ook aan de AP, voordat het signalenproces wordt opgestart.

Feiten en cijfers

- Er liggen ruim 16.000 meldingen in afgeschermd mailboxen te wachten op behandeling.
- Los van het stilgezette signalenproces waarin FSV werd gebruikt kan de FIOD nog wel signalen behandelen die

tot strafrechtelijk onderzoek lijken te nopen.

Krachtenveld

- Hier knelt het belang van gegevensbescherming en de voorkoming/bestrijding van fraude.
- Met het wetsvoorstel gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS) wordt gewerkt aan een juridische basis voor de verwerking van persoonsgegevens door samenwerkingsverbanden. Het wetsvoorstel ligt nu voor bij de Eerste Kamer. De AP is kritisch op de WGS en heeft de EK geadviseerd hier niet mee in te stemmen.

Q. Hoe wordt fraude aangepakt nu er geen signalen worden behandeld?

A.

- Fraudebestrijding in toezicht en opsporing is niet alleen afhankelijk van de behandeling van signalen.
- Er vindt nog steeds toezicht plaats.
- Zo lopen er projecten op verschillende thema's en worden casussen die kwalificeren voor opsporing overgedragen aan de FIOD.
- Het niet behandelen van signalen heeft ook negatieve effecten.
- Externe signalen dienen als contra-informatie maar ook als risicosignaal voor toezicht, inclusief fraudebestrijding.
- Het ontbreken van deze informatiestroom is van invloed op de kwaliteit van het toezicht.
- Los van het stilgezette signalenproces waarin FSV werd gebruikt kan de FIOD nog wel signalen behandelen die tot strafrechtelijk onderzoek lijken te nopen.

Q: Welke implicaties heeft het rapport van de AP voor de vervanger van FSV?

A.

- Er is naar aanleiding van het rapport van de AP nog eens naar de GEB op het nieuwe signalenproces gekeken.
- Dit heeft niet tot grote aanpassingen geleid omdat we eerdere versies van deze GEB **ook al getoetst** hadden bij de FG.
- We hebben besloten de aangepaste GEB op het signalenproces niet alleen nogmaals aan de FG maar **ook aan de AP** voor te leggen ter advies.
- De beoordeling van de wettelijke grondslag voor het verwerken van signalen maakt onderdeel uit van de GEB.
- Op grond daarvan wordt gezien of deze verstevigd kan worden in het wetsvoorstel Waarborgen gegevensverwerking Belastingdienst, Toeslagen en Douane dat in voorbereiding is.

5.2. Onderzoek projectcode 1043

Kern

- Bij 'analyse aan de poort' kunnen aangiften worden voorzien van een zogeheten AKI-code 1043 voor intensief toezicht. Ook kunnen vergissingen hersteld worden (in overleg met de belastingplichtige).
- U heeft project 1043 in oktober 2020 tijdelijk stilgezet.
- Na de brief van 31 maart 2021 is analyse aan de poort hervat.
- Het intensief toezicht op aangiften met een AKI-code 1043 wordt pas hervat na positieve appreciatie van een GEB.
- De GEB wordt momenteel beoordeeld door de FG.
- PwC onderzoekt de in het verleden gebruikte query's 'aan de poort'.
- Bij de Hoge Raad dienen drie zaken met een relatie tot 1043. Het arrest op één van deze zaken wordt op 10 december verwacht. De uitspraak in de andere twee zaken volgen vooralsnog in januari.
- De Advocaat-generaal stelt dat bezwaar en beroep opnieuw moeten worden opengesteld aan mensen wier aangiften door project 1043 en FSV gecorrigeerd werden.
- Op 25 november zijn het waarborgenonderzoek van de ADR en interne onderzoeken naar de fiscale behandeling en klachten met de Kamer gedeeld.

- Pas na het PWC-onderzoek, de GEB en de HR-uitspraak is er een compleet beeld.
- De FG verwacht eind volgende week zijn advies op deze GEB uit te brengen.

Feiten en cijfers

- 98% van de mensen die te maken hebben gehad met intensief toezicht op grond van een AKI-code 1043/1044 (ca. 150.000) heeft max. 3 jaar intensief toezicht gehad.
- Sinds dit jaar wordt een AKI-code per keer voor één jaar toegekend.
- In ca. 80% van de gevallen is de aangifte gecorrigeerd.
- Op ca. 240.000 correcties zijn ca. 20.000 bezwaren ingediend.
- De Belastingdienst heeft ca. de helft van de bezwaren (gedeeltelijk) toegewezen. Het (gedeeltelijk) toewijzen is mede het gevolg van het in de bezwaarfase alsnog verstrekken van informatie door de belastingplichtige.
- De rechter heeft ca. 10% van de beroepen (gedeeltelijk) toegewezen.

Krachtenveld

- De Kamer ontvangt berichten van burgers die in geschil met de Belastingdienst zijn omdat ze in project 1043 gecontroleerd zijn.
- De Kamer toont interesse in de zaken bij de Hoge Raad.

Q: Waarom lopen er nog steeds rechtszaken onder projectcode 1043?

A:

- In oktober 2020 heb ik projectcode 1043 tijdelijk stilgelegd.
- Sinds maart worden er wel weer vergissingen zoals tikfouten gecorrigeerd, maar het intensief toezicht op basis van AKI-code 1043 is **niet hervat**.
- Bij de lopende bezwaren en beroepen gaat het over aangiften die al vóór de opschorting gecontroleerd zijn.

Bij doorvragen naar waarom we sinds de opschorting niet automatisch alle bezwaren en beroepen toewijzen:

- Net als bij andere bezwaren en beroepen heroverwegen we bij een bezwaar op een correctie door 1043 die correctie op basis van de fiscale wetgeving en de geleverde informatie.
- Bij een beroep zal de rechter ook op de inhoud toetsen.

Q: Hoe bereidt de Belastingdienst zich voor op het arrest van de Hoge Raad in de 1043-zaken?

A:

- De gevolgen van de procedures zullen sterk afhankelijk zijn van de precieze inhoud en formulering van de uitspraken.
- Omdat er diverse genuanceerde kwesties aan de orde zijn, is het niet eenvoudig hierop vooruit te lopen.
- We zullen eventuele bezwaren die ontvangen worden na de uitspraak behandelen met inachtneming van de strekking van de uitspraak.
- Op dit moment worden aangiften met een AKI-code 1043 niet in behandeling genomen door intensief toezicht.

5.3. CAF

Kern

- Het CAF-team was een multidisciplinair team dat onderzoek deed naar risicosignalen, opgericht in 2013.
- Het CAF-team richtte zich op onderzoek en aanpak van facilitators (georganiseerde fraude).
- Het CAF-team leverde op basis daarvan signalen en deed voorstellen aan de uitvoerende directies voor nadere beoordeling en behandeling.
- Bij de uitvoerende directie werd het signaal in behandeling genomen, werd het beoordeeld en besloten of er toezichtactiviteiten noodzakelijk waren.
- Het werk van het CAF-team is per 3 juli 2020 on hold gezet.
- Vervolgens is besloten om definitief met het CAF team te stoppen. Hierover is de Kamer bij brief van 27 januari 2021 geïnformeerd.
- In het notaoverleg van 2 februari 2021 heeft u vervolgens aangegeven dat ook is besloten om te stoppen met alle zaken die er nog liggen.

Feiten en cijfers

- Het CAF-team heeft sinds zijn oprichting ongeveer 600 casussen onderzocht.
- De meeste casussen betroffen mogelijke facilitators op het gebied van systeemfraude inkomstenheffing,

gefingeerde dienstverbanden of toeslagen.

- Onderstaande, met de TK gedeelde, tabel geeft een overzicht van de CAF onderzoeken vanaf het moment van oprichting.

Leverancier of type	Afgerond	Afgevoerd****	Afgerond, monitoren	On Hold	Totaal
Signalen uit teams fiscale dienstverleners*	9	4			13
Gefingeerde dienstverbanden**	75	15		1	91
Inkomstenheffing buitenland	6	1			7
Loonheffingen	17	1			18
Omzetbelasting	9	7		1	17
Overig	38	17	2	19	76
Systeemfraude inkomstenheffing	182	17	3	13	215
Toeslagen/Gastouderbureau	30	8		1	39
Toeslagen/Huur	7	4			11
Toeslagen/Kinderopvanginstelling	63	18			81
Toeslagen/Overig	12	6			18
Veelplegers***	1	4			5
Eindtotaal	449	102	5	35	591

Krachtenveld

- Gebleken is dat het oppakken van signalen van het CAF team bij Toeslagen niet altijd goed is gegaan. Het lid Omtzigt heeft gevraagd hoe in de andere gevallen met deze signalen is omgegaan.
- Naar aanleiding van een artikel over belastingadviseurs en de rol van CAF hierbij heeft lid Omtzigt gevraagd om een overzicht van alle CAF zaken en of er ook buiten toeslagen dingen niet goed zijn gegaan.
- U heeft toegezegd om de TK begin 2022 nader inhoudelijk te informeren over CAF.

Q: Waarom heeft u de zaken niet Toeslagen CAF (nog) niet (verder/breder) onderzocht?

A:

- Het CAF-team leverde op basis van onderzoek signalen en behandelvoorstellen aan bij de uitvoerende directies.
- Bij de uitvoerende directie werd het signaal in behandeling genomen, werd het beoordeeld en volgde er eventuele toezichtactiviteiten.
- Zoals ik heb toegezegd zal ik uw Kamer begin 2022 meer inhoudelijk informeren over CAF.
- We zullen naar aanleiding van de toezegging nogmaals goed naar de CAF zaken kijken en naar aanleiding daarvan bezien of nader onderzoek nodig is.

Bij doorvragen:

- Ik heb toegezegd uw Kamer hier begin 2022 schriftelijk nader te informeren.

Bij doorvragen over artikel 1 vandaag:

- Ik kan in zijn algemeenheid wel aangeven dat, zoals wij vooraf ook aan de journalist hebben aangegeven. Het artikel strookt niet geheel met de werkelijkheid.
- Ik kan echter niet ingaan op individuele casussen.
- Zoals aangegeven gaan we nogmaals goed naar de CAF zaken kijken.

Q: Wat gebeurde er bij de verschillende CAF zaken?

Welke informatie krijgt de Kamer hierover?

A:

- Zoals ik in mijn brief heb aangegeven kom ik begin 2022 met meer inhoudelijke informatie over CAF.
- Daarbij wil ik in ieder geval ingaan op het werk van CAF, de soorten onderzoeken en de omvang van de doelgroep.

Q: Waarom nu pas onderzoek naar de CAF zaken?

A:

- Het overzicht dat ik in mijn brief heb gedeeld is in 2020 al aan uw Kamer gestuurd en is dus niet nieuw.
- Ik ben gaarne bereid uw Kamer te informeren over CAF.
- Wat ik nu, naar aanleiding van uw verzoek, heb toegezegd is uw kamer begin 2022 meer inhoudelijk te informeren over CAF.
- Afhankelijk van deze informatie zal ik ook bezien of nader onderzoek nodig is.

Q: Bent u bereid een nader (extern) onderzoek te doen naar alle CAF zaken?

A:

- Ik ben gaarne bereid u te informeren over CAF.
- Zoals ik heb toegezegd zal ik uw kamer begin 2022 meer inhoudelijk informeren over CAF.
- Daarbij wil ik ingaan op het werk van CAF, soorten onderzoeken, de waarborgen en de omvang van de doelgroep.
- Afhankelijk van de informatie die ik uw kamer begin 2022 toe zal sturen zal ik ook bezien of nader onderzoek nodig is.

5.4 Waarborgenonderzoek

Q: Wat bedoelt u precies als u schrijft dat u het normenkader voor risicoselectie gaat herijken?

A:

- Het is van belang dat systemen regelmatig geëvalueerd worden en dat de werking van systemen navolgbaar zijn.
- De doelstellingen moeten duidelijk zijn voor de risicoselectie van de Belastingdienst.
- Deze doelstellingen moeten aansluiten op de wettelijke taken van de Belastingdienst.
- Samen met Toeslagen en de Douane werken we aan een nieuw kader, waarmee de rechtmatigheid en de transparantie van de risicoselectie in de toekomst beter geborgd kan worden.
- Hiermee wordt organisatiebreed meer helderheid gegeven, over waar de risicoselectie van de Belastingdienst minimaal aan moet voldoen.
- Ik wil de hernieuwde kaders in het eerste kwartaal van 2022 vaststellen, zodat vervolgens gestart kan worden met de implementatie.

Q: Betekent het ontbreken van een waarborgenkader, dat de Belastingdienst nog geen waarborgen voor de risicoselectie heeft?

A:

- De Belastingdienst heeft al verschillende waarborgen ontwikkeld.
- We hebben onder andere toetsen, procesinrichtingen werkinstructies en handleidingen waarin waarborgen staan voor het bouwen van systemen.
- We lopen er alleen tegen aan dat een **centrale, organisatiebrede basis** nog ontbreekt.
- Daardoor zijn veel waarborgen onoverzichtelijk en verspreid geïmplementeerd binnen de Belastingdienst.
- Het gaat dan bijvoorbeeld over waarborgen die zien op evaluaties en het afwegen van de evenredigheid en de noodzakelijkheid van een systeem voor de risicoselectie.
- Het waarborgenkader is dan ook bedoeld om een minimumniveau aan organisatiebrede waarborgen vast te stellen.
- Dit minimumniveau moet dan in ieder geval gevolgd worden als we systemen bouwen om aangiften te selecteren.

- Dat schept meer duidelijkheid en eenduidigheid op dit complexe onderwerp.

Q: Wanneer heeft u het waarborgenkader gereed? Kunt u het waarborgenkader ook eerder naar de Kamer sturen?

A:

- Ik kan het waarborgenkader niet eerder dan maart 2022 vaststellen.
- Als uw Kamer dat wenst, kan ik in overleg met de staatssecretaris van Toeslagen en de Douane het kader daarna naar u versturen.
- Op dit moment kijkt een externe adviseur naar het conceptkader.
- In januari en februari wil ik er samen met de Belastingdienst, Toeslagen en de Douane voor zorgen dat het kader goed aansluit op de drie organisaties.
- Dat is een complexe klus, omdat wij erg veel systemen hebben die voor veel verschillende wettelijke taken werken.

5.5. Adviescommissie Analytics

Kern

- De Adviescommissie Analytics dient een onafhankelijke commissie te worden die gevraagd en ongevraagd advies geeft over actuele analytics-vraagstukken.
 - Onder analytics wordt verstaan: data-analyse, algoritmen, risicomodellen en artificiële intelligentie (AI).
- Doel van de commissie is het bijdragen aan een meer verantwoorde omgang met data-analyse, algoritmen, risicomodellen en artificiële intelligentie (AI).
- De adviescommissie adviseert in brede zin vanuit de vijf perspectieven die de Algemene Rekenkamer (AR) in haar rapport van januari 2021 'Aandacht voor algoritmes' als toetsingskader heeft meegegeven:
 - sturing en verantwoording;
 - model en data;
 - privacy;
 - IT General Controls (ITGC) en
 - Ethiek
- Inzet is om begin 2022 de adviesraad in te stellen.

Feiten en cijfers

- In de brief van 5 februari jl. is aangegeven dat er een Adviescommissie Analytics wordt aangesteld voor de Belastingdienst.

- Analytics - oftewel data-analyse, risicomodellen, algoritmen en artificiële intelligentie – is een onderwerp dat zich niet exclusief laat inperken tot de Belastingdienst.
- Deze vraagstukken gelden voor heel Financiën. De scope van de adviescommissie is daarom verbreedt naar Kerndepartement, Belastingdienst, Douane en Toeslagen
- Het Kerndepartement en de Belastingdienst zijn druk bezig met het oprichten van de commissie en het in kaart brengen van eventuele leden en voorzitter.
- Naar verwachting zal begin 2022 de commissie worden ingesteld.

Krachtenveld

- Vanuit de Tweede Kamer en (social) media is er aandacht voor discriminerende algoritmen en risicomodellen.
- Wet- en regelgeving laat nog veel ruimte over, een grijs gebied, over wat toelaatbaar is.
- De Belastingdienst neemt haar maatschappelijke rol hierin serieus en wil vraagstukken over eventuele discriminatie of onethisch gebruik van risicomodellen, algoritmen en data-analyse daarom voor advies aan deze commissie voorleggen.
- Er zijn vanuit de Algemene Rekenkamer geen discriminerende gevallen vastgesteld.

Q: Wat is het Doel van de Adviescommissie Analytics?

A:

- De adviezen van de adviescommissie moeten bijdragen tot een meer verantwoorde omgang met data-analyse, algoritmen, risicomodellen en artificiële intelligentie (AI).
 - Van de adviezen kan gemotiveerd worden afgeweken (*comply or explain*)

Q: Wat worden de taken van de Adviescommissie Analytics?

A:

- Aan de adviescommissie kunnen onder meer kaders en dilemma's voorgelegd worden op het gebied van analytics.
- Denk hierbij bijvoorbeeld aan data-analyse, risicomodellen, algoritmen en AI.
- De commissie kan ook **ongevraagd** advies geven over (ontbrekende) kaders en relevante vraagstukken.

Q: Wanneer gaat de Adviescommissie Analytics van start?

A:

- De inzet is om in het eerste kwartaal van 2022 de commissie in te stellen.

Q: Waarom is de commissie niet al eerder in werking getreden?

A:

- Analytics - oftewel data-analyse, risicomodellen, algoritmen en artificiële intelligentie – is een onderwerp dat zich niet exclusief laat inperken tot de Belastingdienst.
- Deze vraagstukken gelden voor heel Financiën en de scope van de adviescommissie is daarmee breder geworden.
- Er is een uitgebreider instellingstraject gestart, waardoor de commissie later van start kan gaan.
- Dit waarborgt wel dat de commissie de aandacht krijgt die het verdient.

6. Discriminatie en etnisch profileren

Spreeklijn

- Laat ik vooropstellen dat de Belastingdienst **absoluut niet mag discrimineren**.
- De Belastingdienst moet **voorzichtig en bewust omgaan** met persoonsgegevens, zoals informatie over nationaliteit.
- Dit gebruik moet **proportioneel** en **gerechtvaardigd** zijn, met een solide basis in wet- en regelgeving.
- Het mag ook niet voorkomen dat je zonder goede reden extra controle kan krijgen.
- Daarom wil ik dat de processen helder zijn en dat goed is vastgelegd **wat** wij doen en **waarom** we iets doen.
- Hiervoor zijn verschillende acties en onderzoeken gestart:
 1. We hebben medewerkers gevraagd persoonlijke omgevingen te onderzoeken op FSV-achtige lijsten.
 2. We hebben ruim 900 applicaties onderzocht op onder andere het voorkomen van nationaliteit en afkomst gerelateerde indicatoren.

3. We lopen alle bedrijfsprocessen van de Belastingdienst langs om te toetsen of deze onder andere voldoen aan de AVG.
 4. We stellen nieuwe waarborgen op voor de processen en systemen waarmee wij bepalen welke aangiften we handmatig controleren.
 5. We werken aan nieuwe wetgeving om het gebruik van informatie over burgers verder te normeren en op specifieke punten van een stevigere grondslag en waarborgen te voorzien.
 6. En we herstellen waar we fouten hebben gemaakt, zoals bij FSV.
- Al deze acties zijn niet zomaar klaar en ze zullen ook nog niet compleet zijn, want alles wat we gaandeweg tegenkomen pakken we aan.
 - Dit doen we om te zorgen dat de Belastingdienst weer gaat werken zoals die moet werken: 'rechtstatelijk'.
 - Een Belastingdienst waar rechtvaardigheid en een goede rechtsbescherming voor burgers vanzelfsprekend zijn.

6.1. Discriminatie

Kern

- **Discriminatie** is het maken van onderscheid tussen vergelijkbare gevallen **zonder objectieve rechtvaardiging**, waardoor een burger nadelig is behandeld.
- Zoals bijvoorbeeld onderscheid op basis van geloof, geaardheid, leeftijd of nationaliteit.
- De Belastingdienst en de toezichthoudende instanties (de rechtspraak en de AP) hebben tot nu toe **geen discriminerende gevallen** bij de Belastingdienst/blauw **vastgesteld**. Bij Toeslagen zijn wel gevallen van discriminatie vastgesteld.
 - Amnesty International is in zijn rapport van oktober 2021 wel van mening dat de Belastingdienst heeft gediscrimineerd, door de nationaliteit van burgers in selectieprocessen te gebruiken.
- Vanwege de vele contacten tussen burgers en de Belastingdienst, kan niet uitgesloten worden dat in **individuele gevallen** burgers gediscrimineerd zijn of het gevoel hebben dat ze gediscrimineerd zijn.

Lopende acties

- In het programma HVB hebben we persoonlijke omgevingen en ruim 900 applicaties onderzocht op onder andere het gebruik van nationaliteit en FSV achtige lijsten.

- Hieruit blijkt dat een aantal lijsten en applicaties mogelijk onrechtmatige gevolgen voor burgers hebben gehad. Deze lijsten en applicaties worden daarom momenteel verder onderzocht op die mogelijke gevolgen.
- In het programma AO/IC op orde worden de dienstonderdelen ondersteund bij het doorlichten en compliant maken van hun processen om de processen onder andere te laten voldoen aan de AVG.
- Er wordt gestart met een pilot. Er wordt een analyse uitgevoerd om te bepalen wat er nodig is om de beoogde resultaten uit Bedrijfsprocessen op orde te realiseren.
- We stellen nieuwe waarborgen op voor de processen en systemen waarmee wij bepalen welke aangiften we handmatig controleren. Hiermee proberen we onderscheid op de verkeerde gronden te voorkomen. De verwachte opleverdatum is maart 2022.

Krachtenveld

- De discussie over discriminatie bij de Belastingdienst richt zich veelal op het gebruik van nationaliteit van burgers.
- De SP, DENK en Bij1 zijn van mening dat de Belastingdienst geen nationaliteiten mag gebruiken bij het selecteren van aangiften.
- Hier kunnen we niet aan voldoen, omdat de nationaliteit van een burger soms nodig is voor het vaststellen van de wettelijke rechten en plichten.

6.2. Etnisch profileren

Hierin staat dat een Nederlander die in het buitenland

- Er bestaan verschillende definities voor etnisch profileren tot 10 jaar nadat hij of zij Nederland heeft verlaten.
- De Nationale Ombudsman definieert etnisch profileren als het gebruik van criteria op de basis van ras, huidskleur, de etnische afkomst, taal, geloof of afkomst bij de behandeling van belastingplichtigen.
- De Belastingdienst heeft bevestigd dat etnisch profileren niet objectief te rechtvaardigen is.

- Etnisch profileren is daarmee in wezen een specifieke vorm van racisme en discriminatie.

- Toezichthoudende instanties (de rechtspraak en de AP) hebben tot nu toe geen gevallen van etnisch profileren bij de Belastingdienst vastgesteld.
- Vanwege de vele contacten tussen burgers en de Belastingdienst, kan echter niet uitgesloten worden dat in individuele gevallen etnische profilering heeft plaatsgevonden of dat burgers het gevoel hebben dat ze etnisch geprofileerd zijn.

Feiten en cijfers

- Bij de Belastingdienst richten acties om discriminatie te voorkomen zich ook op het voorkomen van etnisch profileren.
- Er lopen geen aparte acties die specifiek zien op het voorkomen van etnisch profileren.

Krachtenveld

- De discussie gaat vooral om de vraag, of het gebruik van iemands nationaliteit op zichzelf een vorm van etnisch profileren is.
 - Volgens de AP is dit niet het geval. Het hangt volgens de AP van de context van het gebruik af, of het gebruik van iemands nationaliteit een vorm van etnisch profileren is. In zijn onderzoeksrapport naar Toeslagen, stelde de AP daarom vast dat Toeslagen niet kon profileren omdat de vereiste gegevens daarvoor ontbraken omdat er volgens hem geen (in)direct verband bestaat.
 - Volgens Amnesty International is er wel een direct verband tussen iemands nationaliteit en iemands ras of etnische afkomst. Het selecteren van aangiften op basis van iemands nationaliteit, is volgens Amnesty daarom etnisch profileren.
- Beschuldigingen van etnisch profileren worden door medewerkers van de Belastingdienst over het algemeen zwaar opgevat.
- De politiek en de maatschappij maken geen fundamenteel onderscheid tussen discriminatie en etnisch profileren.

Q: Hoe staat het ervoor met gebruik nationaliteit/discriminatie/activiteit X bij Toeslagen of de Douane?

A:

- Deze vraag zal ik voorleggen aan mijn collega, de staatssecretaris van Toeslagen en Douane.

Q: Kunt u ingaan op de uitspraak van de rechter, waarin is vastgesteld dat de Koninklijke Marachaussee de etniciteit van burgers mag gebruiken?

A:

- Deze vraag kan ik niet beantwoorden. Dan begeef ik mij namelijk op het dossier van de Minister van Defensie.

Q: Kan de Belastingdienst stoppen met het gebruik van nationaliteit in de risicoselectie?

Q:

- De Belastingdienst heeft in sommige gevallen de nationaliteit van burgers nodig, om de rechten en plichten van die burgers vast te stellen.
- In deze gevallen moet de Belastingdienst ook nationaliteiten in de risicoselectie gebruiken, omdat de risicoselectie anders tot een vertekende selectie leidt.
- Voorbeelden hiervan zijn te vinden in de premieheffing en in het erf- en schenkrecht.
- Om te waarborgen dat we de nationaliteit van burgers zorgvuldig gebruiken, is besloten dat nationaliteit alleen gebruikt mag worden in het toezicht als daar een **expliciete grondslag** voor is opgenomen in wet- en regelgeving.

Q. Wat is het juridisch kader en beleid voor gebruik nationaliteit?

A.

- Juridisch gezien kan de Belastingdienst nationaliteit gebruiken in zijn toezicht, mits voldaan wordt aan de wettelijke voorwaarden.
- De meest relevante voorwaarden voor de bescherming van persoonsgegevens en de eisen waaraan moet worden voldaan bij de verwerking staan in de AVG.
- Een concreet voorbeeld daarvan is het beginsel van behoorlijkheid. De verwerkingen mogen niet in strijd zijn met fundamentele rechtsbeginselen, zoals het discriminatieverbod.
- Uit de Toeslagenherstelactie is evenwel gebleken dat het gebruik van nationaliteit tot ongerechtvaardigd onderscheid kan leiden.
- Hierom is beleidsmatig door mijn ambtsvoorganger besloten om nationaliteit alleen nog in het toezicht te gebruiken, als daar een expliciete wettelijke basis voor is.

Q: Op welke punten heeft de Belastingdienst gediscrimineerd?

A:

- Op dit moment zijn er nog geen discriminerende verwerkingen bij de Belastingdienst (blauw) vastgesteld.
- Ik heb verschillende acties in gang gezet om mogelijke discriminerende verwerkingen boven tafel te krijgen:
 - We hebben persoonlijke omgevingen en ruim 900 applicaties onderzocht op onder andere het gebruik van nationaliteit en FSV achtige lijsten. We pakken de conclusies uit deze onderzoeken op.
 - We onderzoeken met PWC de effecten van FSV op burgers.
 - We toetsen alle bedrijfsprocessen van de Belastingdienst, of deze voldoen aan onder andere de AVG.
 - We stellen nieuwe waarborgen op voor de processen en systemen waarmee wij bepalen welke aangiften we handmatig controleren.
- Als we mogelijke discriminerende verwerkingen tegenkomen, melden we dat aan uw Kamer en de AP en stellen we de gegevens veilig voor nader onderzoek.

Q: Hoe gaat u om met meldingen van burgers dat zij gediscrimineerd, of etnisch geprofileerd zijn?

A:

- Discriminatie of etnisch profileren kan niet en mag niet. Ik wil er alles aan doen om dit te voorkomen.
- Als burgers het vermoeden hebben dat zij gediscrimineerd of etnisch geprofileerd zijn, dan wil ik die gevoelens wegnemen en als dat nodig is maatregelen treffen.
- Deze burgers kunnen altijd een klacht bij ons indienen.
- We luisteren vervolgens goed naar deze burgers en doen serieus onderzoek naar de klachten.

Q: Maakt de Belastingdienst gebruik van de etniciteit van burgers in het toezicht en de handhaving?

A:

- Voor zover nu bekend, gebruikt de Belastingdienst geen informatie over iemands etnische afkomst. Ik kan dit echter ook niet volledig uitsluiten.
- De Belastingdienst beschikt namelijk over veel informatie over burgers en er lopen nog verschillende onderzoeken naar de manier waarop we die informatie in het verleden hebben gebruikt.
- Wel gebruikt de Belastingdienst in sommige gevallen de nationaliteit van burgers. Aan het begin van dit jaar heb ik uw Kamer een overzicht gestuurd met wettelijke bepalingen, op grond waarvan het soms nodig is om nationaliteiten te gebruiken.
- Als we in de lopende onderzoeken of via een andere weg gevallen van etnisch profileren tegenkomen, neem ik uiteraard passende maatregelen.
- In dat geval informeer ik ook uw Kamer en de AP.

7. Handhaving, toezicht, fraudeaanpak

7.1. Handhaving en toezicht

- Met de **Uitvoerings- en handhavingsstrategie** geeft de Belastingdienst invulling aan het strategische doel van de Belastingdienst in de Rijksbegroting.
- In de strategie en daarmee in ons handelen staan **burgers en bedrijven centraal**.
- De strategie is erop gericht dat burgers en bedrijven zoveel mogelijk uit zichzelf de fiscale regels naleven, **zonder dwingende en kostbare acties** van de Belastingdienst.
- De strategie moet ervoor zorgen dat het niveau van **naleving zo hoog mogelijk** is en de continuïteit van de belastingopbrengsten geborgd is.
- De strategie helpt ons in verschillende situaties de juiste **keuzes te maken** bij de uitvoering van onze (semi-) massale processen en bij de inzet van een **mix aan dienstverlening, toezicht en opsporing**.
- Met de nadruk op het zoveel mogelijk **voorkomen van fouten**.
- Dit betekent dat we het burgers en bedrijven **zo gemakkelijk mogelijk maken** om hun wettelijke verplichtingen na te komen en hun rechten geldend te maken door massale processen juist en tijdig uit te voeren en **passende dienstverlening** te leveren.
- Verder oefenen we **adequaate toezicht** uit en dwingen

we waar nodig naleving bestuurs- of strafrechtelijk af (conform de Rijksbegroting).

- **Dienstverlening, toezicht en fraudeaanpak** zijn dus onderdeel van deze strategie.
- In ons **toezicht** verzamelen we informatie om te zien of een aangifte of verzoek voldoet aan de daaraan gestelde eisen.
- Dat kan dan bijvoorbeeld met een boekenonderzoek of een aangiftecontrole leiden tot een correctie van de aangifte.
- En we versterken de **kwaliteit van de aangiften voordat deze bij ons binnenkomen** bijvoorbeeld door vooroverleg en door 'horizontaal toezicht' (in samenwerking met fiscaal dienstverleners).
- Door op gepaste wijze en volgens de geldende wet- en regelgeving op te treden tegen degenen die bewust de regels niet naleven, wordt recht gedaan aan goedwillende burgers en bedrijven die wel integer handelen.
- De keuzes die we ieder jaar maken in de uitwerking van de strategie worden vastgelegd in het **Jaarplan Belastingdienst**.

Q: Hoe zorgt de Belastingdienst ervoor dat burgers en bedrijven in de strategie centraal staan?

A:

- Met de **Uitvoerings- en Handhavingsstrategie** zetten we burgers en bedrijven centraal in ons handelen.
- Dit betekent dat we bij het uitvoeren van onze taken **recht doen aan de belangen van burgers en bedrijven** zoals de menselijke maat.
- Daarbij richten we ons primair op **burgers en bedrijven en hun gedrag**.
- Dit doen we door:
 - Onze inzet van handhavingsinstrumenten af te stemmen op de **bereidheid en het vermogen** van burgers en bedrijven om aan (fiscale) regels te voldoen.
- Zo streven we ernaar om **rekening te houden met iemands capaciteit** of met **externe factoren** die van invloed kunnen zijn op het nalevingsgedrag. Zoals **ingewikkelde wetgeving**, ingrepen in iemands leven, of (tijdelijk) verminderd **doenvermogen**.

Q: Hoe staat het met de onvolkomenheid op M&O-beleid die door de Algemene Rekenkamer is vastgesteld?

A:

- De Algemene Rekenkamer (AR) heeft het M&O-beleid van de Belastingdienst, specifiek de onderbouwing van de keuze van de handhavingsmix, aangemerkt als **nieuwe onvolkomenheid**.
- De AR doet de aanbeveling om in de handhavings- en toezichtplannen de keuzes voor de inzet van handhavingsinstrumenten **zichtbaar** te baseren op **inzicht in de risico's en de oorzaken van niet-naleven**.
- Ook beveelt de AR aan **periodiek te toetsen** of de gemaakte keuzes **het gewenste effect hebben**.
- Wij onderschrijven deze aanbevelingen.
- Er zijn **steekproefsgewijze controles** waarbij periodiek het niveau van naleving wordt vastgesteld voor de doelgroepen Particulieren en Midden- en Kleinbedrijf (MKB).
- De Belastingdienst was - al voor de constatering van de AR - **bezig met een ontwikkeltraject** om de Uitvoerings- en Handhavingsstrategie verder te operationaliseren.
- Een onderdeel hiervan is het beter kunnen onderbouwen van de keuzes in de handhaving en meer te doen op het gebied van evaluatie.

Q: Hoe kiezen we welke aangiften we behandelen?

A:

- Het is **onmogelijk en onnodig** om ieder jaar alle aangiften **handmatig** te controleren.
- De inzet is om het automatisch goed te laten gaan, bijvoorbeeld door de vooraf ingevulde aangifte (VIA).
- Verder maken we **keuzes** in welke aangiften we handmatig controleren op basis van de beschikbare capaciteit.
- We kiezen daarbij voor een **mix van dienstverlening, toezicht en opsporing**.
- De AR heeft geconcludeerd dat we deze keuzes in de praktijk nog **verder moeten onderbouwen en inzichtelijk moeten maken**.
- De keuzes zijn afhankelijk van de verschillende situaties, **de risico's, de naleving en het gedrag** van de betreffende doelgroepen.
- De gemaakte afwegingen en keuzes legt de Belastingdienst vast in het **Jaarplan Belastingdienst**.

7.2. Fraude aanpak

Kern

- In het AO Belastingdienst van 1 februari 2021 heeft u toegezegd de TK te informeren over de fraudeaanpak van de BD. Op 17 juni 2021 is de brief met daarin de fraudeaanpak naar de TK gestuurd.
- De boodschap is vooral erop gericht dat de fraudeaanpak **niet op zichzelf staat** en dat het een **sluitstuk** is van een groot aantal activiteiten die gericht zijn op het bevorderen van de naleving.
- Daarmee draagt het ook bij aan het benadrukken van het **onderscheid tussen fouten en fraude** dat wij maken in onze aanpak.
- In de brief wordt de bestaande aanpak beschreven en ook welke bestaande waarborgen worden aangescherpt, welke processen verbeterd worden en hoe keuzes en resultaten inzichtelijker worden gemaakt, zodat de balans in de fraudeaanpak kan worden verbeterd.

Feiten en cijfers

Verbetertrajecten

- **Bevoegdheden en besluitvorming:** Voor een goede en betrouwbare uitvoering van de fraudeaanpak is van belang dat de besluitvorming en de bevoegdheden duidelijk zijn en dat beslissingen goed worden vastgelegd. Een zorgvuldige afweging van het al dan niet

inzetten van een toezicht- of opsporingsmiddel is daar onderdeel van. De processen die hierop zien worden in kaart gebracht en waar nodig aangevuld of verduidelijkt.

- **Bedrijfsprocessen op orde:** Binnen het programma HVB wordt gewerkt aan verbetering van de processen en waarborgen rond de risicoselectie. Daarbij worden processen van de Belastingdienst opnieuw getoetst aan onder andere de AVG.
- **Waarborgenonderzoek:** een ander onderdeel van het programma HVB ziet op een onderzoek met als doel om te komen tot nieuwe waarborgen, die voor alle directies van de Belastingdienst gaan gelden.
- **Signalen verwerken:** de Belastingdienst maakt gebruik van signalen die wijzen op fiscale risico's en mogelijke fraude om te bepalen of nader onderzoek nodig is. Het oude FSV is buiten gebruik gesteld en een nieuwe signaal voorziening wordt ontwikkeld, zodat binnenkomende signalen AVG conform en met waarborgen omkleed weer verwerkt worden.
- **Keuzeproces:** de Belastingdienst gaat in gesprek met de belangrijkste opdrachtgevende departementen over de vraag waar de inhoudelijke focus van de aanpak van fraude moet komen te liggen. Het doel is om dit een jaarlijks terugkerend gesprek te laten zijn waarvan de prioriteiten worden opgenomen in het jaarplan van de Belastingdienst.
- **Wet-en regelgeving:** de kwaliteit van wet- en

regelgeving speelt een belangrijke rol in het voorkomen van fouten en fraude. Gelet hierop wordt gekeken naar mogelijkheden om het systeem van beboeting en bestraffing eenvoudiger, begrijpelijker en rechtvaardiger te maken voor burger en bedrijven en de Belastingdienst als uitvoerende organisatie.

Krachtenveld

- De politieke en maatschappelijke opvattingen over de fraudeaanpak in het algemeen en die van de Belastingdienst in het bijzonder lijken ambigu.
- Enerzijds is er de wens tot meer dienstverlening, maatwerk en coulance, anderzijds blijft de opvatting dat fraude hard moet worden aangepakt.
- De inhoud van deze brief richt zich primair op de Belastingdienst, maar mogelijk zal een deel van de Kamer daar minder begrip voor hebben en een debat over de brief breder trekken (naar Toeslagen).
- Een andere reden waarom de brief mogelijk minder goed zou kunnen aansluiten op de politiek/maatschappelijke verwachtingen is dat de verbetermaatregelen vooral onderdeel zijn van het bredere pakket van verbeteringen van het toezicht binnen het programma Herstellen, Verbeteren en Borgen.

8. Hardheden, onrechtmatigheden, onrechtmatige daden Spreeklijn

- In mijn **brief van 22 april jl.** heb ik aan uw Kamer aangegeven een aantal **acties** te zullen inzetten ten aanzien van **knellende wetgeving** bij burgers en bedrijven.
- Bij de **uitvoering** van belastingwetten lopen medewerkers soms aan tegen wet- en regelgeving, die ook in hun ogen **hardvochtig** uitpakt voor burgers, of bedrijven.
- In een aantal gevallen zien zij **geen mogelijkheid** om binnen de bestaande wet- en regelgeving de **burger**, of het bedrijf **tegemoet** te komen.
- Voor politiek-/publicitair **gevoelige dossiers**, en vraagstukken met financiële **impact** of op de **burgers** en **bedrijven** en de eigen organisatie beschikt de Belastingdienst over de management-/vaktechniek-**escalatielijnen**.
- Aanvullend hierop en ter versterking van die lijnen wordt een **meldpunt** opgezet: het **Loket Rechtsstatelijkheid en hardheden**.

- Hier kunnen **medewerkers** van de werkvloer terecht met hun signalen over wetgeving die voor burgers en bedrijven hardvochtig uitpakt.
- De Belastingdienst brengt zo op **gestructureerde wijze** al deze signalen in kaart.
- Na analyse ervan wordt bepaald wat er mee moeten worden gedaan.
- Zo nodig zal nieuwe wetgeving worden voorgesteld, of aanvullend beleid worden gemaakt.
- Met het Loket Rechtsstatelijkheid en hardheden bestaat de mogelijkheid om **optimaal gebruik** te maken van de **kennis** en **ervaring** van **medewerkers** van de werkvloer en een **beter zicht** te krijgen op signalen met een **onwenselijke impact** op burgers en bedrijven.
- Er wordt een **applicatie** ontwikkeld die het proces van **melding-analyse-opvolging** van de signalen moet ondersteunen.
- Naar verwachting kan **begin 2022** worden gestart met een **pilot** om ervaring op te doen met het hele proces van melding tot afdoening van de signalen.

8. Hardheden in de wetgeving, onrechtmatigheden, en onrechtmatige daden van de Belastingdienst

Hardheden

- Naar aanleiding van de kabinetsreactie op de POK en in opvolging van de moties van Omtzigt c.s. en Ploumen/Jetten lopen er diverse interdepartementale inventarisaties naar zgn. **hardheden** in de (uitvoering van) wet- en regelgeving.
- De Belastingdienst is eind 2020/begin 2021 gestart met een uitvraag naar signalen waarbij rechten van burgers en bedrijven in het gedrang zijn gekomen (onder meer **hardheden** en **onrechtmatigheden**).
- Deze signalen worden opgenomen in de toegezegde Stand van de uitvoering.
- Bij de doorontwikkeling van de Stand van de uitvoering wordt verder onder meer ingezet op het verbeteren van de zogenoemde **feedbackloops**, waardoor signalen in de toekomst beter en sneller kunnen worden opgepakt.
- Onderdeel daarvan is de inrichting van een **Loket Rechtstatelijkheid en Hardheden** waar medewerkers gesignaleerde hardheden voor burgers en bedrijven in de praktijk kunnen melden.
- De uitvoering van de motie Ploumen/Jetten wordt gecoördineerd door MinBZK; ook de Belastingdienst zal daar een bijdrage aan leveren.

In strijd met de wet handelen (bestuursrechtelijk)

- De heer Omtzigt vraagt daarnaast al geruime tijd om een uitputtend overzicht van alle wetten die de Belastingdienst, bijvoorbeeld de afgelopen zeven jaar, heeft overtreden (***onrechtmatigheden***). Eerst vooral in de sfeer van Toeslagen, inmiddels breder voor de hele Belastingdienst.
- In reactie op een motie en enkele toezeggingen op dit punt, is op 12 maart 2021 de brief 'Overzicht van wetten waar de Belastingdienst zich niet aan gehouden heeft' naar de Kamer gestuurd.
- Hierin wordt uiteengezet dat het bij '***onrechtmatigheid***' en '***buitenwettelijk handelen***' niet om vastomlijnde begrippen gaat en dat het lastig is een uitputtend overzicht te geven. Ook kan het 'niet volgens de wet handelen' juist in het voordeel van de belastingplichtige zijn geweest.
- Daarbij bevat genoemde brief wel een aantal illustratieve voorbeelden van gevallen waarin de Belastingdienst meer systematisch, dus los van individuele gevallen, buitenwettelijk heeft gehandeld (bijv. O/GS, minnelijke schuldsanering, ten onrechte niet verminderde vervolgingskosten).
- Bij de behandeling van het Belastingplan en in debatten over Toeslagen heeft de heer Omtzigt herhaaldelijk aangegeven toch een complete lijst te willen.

- Bij de lijst met '**buitenwettelijk handelen**' vraagt hij nadrukkelijk onrechtmatigheden die binnen de Belastingdienst / het Ministerie al wel bekend zouden zijn, maar die nog niet aan de TK zijn gemeld.
- Momenteel wordt gezien of (deels) aan de toezegging kan worden voldaan door de lijst uit de brief van 12 maart 2021 aan te vullen met de signalen uit de Stand van de Uitvoering die betrekking hebben op 'buitenwettelijk handelen'.
- Tevens wordt gezien of we bij deze lijst van 'buitenwettelijk handelen' dan kunnen aangeven hoe een eventueel bestuursrechtelijk herstel eruit zou kunnen zien.
- Het is echter niet mogelijk om garanties te geven over een uitputtende lijst. Wel zullen nieuwe signalen, bijvoorbeeld uit het hiervoor genoemde loket, steeds aan de TK worden gemeld.

Onrechtmatige daden (civielrechtelijk)

- Tevens heeft de heer Omtzigt in dit kader gevraagd om een overzicht richting welke burgers de Belastingdienst hiermee een ***onrechtmatige daad*** heeft begaan. In de schriftelijke beantwoording is aangegeven dat deze vraag niet in algemene zin is te beantwoorden.
- Bij de plenaire behandeling van het Belastingplan 2022 is voor beide verzoeken toegezegd nog eens te kijken wat er mogelijk is en hier bij de 'Stand van de

uitvoering` op terug te komen.

- In de schriftelijke antwoorden bij het Belastingplan 2022 is verder al aangegeven dat de vraag van de heer Omtzigt over '**onrechtmatige daden**' niet in zijn algemeenheid kan worden beantwoord.
- De vaststelling of een civiele verplichting tot schadevergoeding bestaat, zal namelijk van geval tot geval moeten plaatsvinden. Daarbij kan van een dergelijke vaststelling worden afgezien, als je al een bestuursrechtelijke herstelregeling treft.
- De vraag naar de '**onrechtmatige daden**' kan voor Omtzigt van belang zijn voor zijn beoordeling van al getroffen en nog te treffen compensatieregelingen, en in het bijzonder de vraag of zich daarbij ondercompensatie of juist overcompensatie voordoet.
- Op basis van de huidige inzichten kunnen we niet voor groepen burgers aangeven waar sprake is van een onrechtmatige daad waarvoor de overheid aansprakelijk is en tot welke schadevergoeding dit dan civielrechtelijk zou verplichten.
- De verhouding tussen een bestuursrechtelijke onrechtmatigheid en een civielrechtelijke onrechtmatige overheidsdaad is complex en genuanceerd.
- Om uit deze discussie te blijven verdient het de voorkeur om in situaties waarin de geldende wetgeving of het onterecht handelen of nalaten van de Belastingdienst tot

onbillijkheden van overwegende aard voor groepen burgers of bedrijven heeft geleid, een daarop toegespitste tegemoetkomingsregeling te treffen, los van de vraag of er sprake is van een onrechtmatige daad in civielrechtelijke zin.

- Het gaat dan om situaties waarin de wetgeving of het onterecht handelen van de Belastingdienst tot duidelijk onevenredige gevolgen hebben geleid die niet via de reguliere bestuursrechtelijke weg kunnen worden opgelost.

Q: De heer Omtzigt vraagt naar het completere overzicht van de wetten die de Belastingdienst heeft overtreden.

A:

- In de brief van 12 maart 2021 ben ik meer algemeen ingegaan op begrippen als 'onrechtmatigheid' en 'buitenwettelijk handelen'.
- Omdat dergelijke begrippen niet vastomlijnd zijn is het lastig hiervan een uitputtend overzicht te geven.
- Wel bevat genoemde brief een aantal illustratieve voorbeelden van gevallen waarin de Belastingdienst meer systematisch buitenwettelijk heeft gehandeld.
- Bij de behandeling van het Belastingplan 2022 heb ik de heer Omtzigt toegezegd met een completere lijst te komen.
- Momenteel wordt hieraan gewerkt en wordt bekeken wat er mogelijk is.
- Zoals toegezegd, kom ik hier bij de binnenkort te verschijnen 'Stand van de uitvoering' op terug.

Q: De heer Omtzigt vraagt om een overzicht jegens welke burgers de Belastingdienst een onrechtmatige daad heeft begaan.

A:

- In de schriftelijke antwoorden bij het Belastingplan 2022 heb ik aangegeven deze vraag niet in zijn algemeenheid te kunnen beantwoorden.
- De vaststelling of een civiele verplichting tot schadevergoeding bestaat, zal namelijk van geval tot geval moeten plaatsvinden.
- Waarbij je aan een dergelijke vaststelling mogelijk niet toekomt, als je al een afdoende bestuursrechtelijke herstelregeling treft.
- Tijdens de plenaire behandeling heb ik de heer Omtzigt toegezegd om hier nog eens naar te kijken.
- Op dit moment wordt gezien wat er hier mogelijk is.
- Zoals toegezegd, kom ik hier bij de binnenkort te verschijnen 'Stand van de uitvoering' op terug.